فهرس تحليلي

تحریث نعمت

روز جلوس میامن مأنوس جناب خلافتپناهیلری که بو ملك و ملتك مبدأ عمران و بختیاری
و خیرخواهان ملك و دولتك سویدای قلوبنده نیکبینانه اغیارك بیله اتفاق آرای تقدیر
و اعتباریدر . اول روز مسعد فیروز دنبری حامی علم و عرفان محب عدل و عمران اولان
و نعمتِ بی امتنان خلیفهٔ رسول سبحانی حکمفرمای احکام جلیلهٔ سبع المثانی السلطان ابن السلطان
الغازی عبد الحمید خان ثانی افندمزك بو دولت جاودانی متشکر و مقتدر برقانه ترغیبات
عاطفت غایات گوناگون و تشویقات فیوضات افزون شهریاریلرنده بر ماده قدر انتباه
و اعتبار و آرزوسنده تیزیز کلك معلومات ایده بیله جك صورتده حائز اقتدار اولان
بنده حدقشانلری خامه بدست شوق و غیرت اوله رق مدت قلیله ایچنده غبطه فرمای

اعصار اسلاف اولرق جمله مرتبده بیچه آثار برگزیده وضع دستگاه هنر و استفاده
اتمشلردر . ایشته او عباد صادقه شهانه لرینك اقتدار قلمی نقطهٔ نظرنده اك کمتری
بولنان بو مستمند کم بضاعه دخی بوکره (طرابلس غرب و بنغازی ایله صحرای کبیر و سودانده مرکزی)
نامیله اشبو رساله یی ترتیب و تألیف و مذهبه غیرتجیعه فلکمرتبه جناب ظل اللهیلرینه تقدیم
ایلدم باعث اولدیغی مجلیلرك حائز اولدقلری اهمیت اساسیه و سیاسیه نسبتنده مشتمله
بولندیغی معلومات شاید عنایتجه مشمول نظر کرامت اثر همایونلری اولورسه خطیئات قلمیه
مکتوبه نك عفو بجهتنه واسطهٔ کامه اولهجقی مأمول مملوکانه مدر . و منه التوفیق

قوللری
ایالات جزیره قول اغاسیندن

امام المسلمین ، امیر المؤمنین ، مسندنشین خلافت کبری
حامی وخادم شریعت غرا ، پادشاه شهنشاه پاینده‌ور
وشهریار معدلت گستر ، السلطان ابن السلطان
[الغازی عبد الحمید خان ثانی] افندمز حضرتلرینک طرابلس غرب
وبنغازی ولایتلری حقنده کی افکار وآمال خیریت
آیات جناب خلافتپناهیلری .

نور بخشه موفقیه ، ولینعمت بی‌منتمز پادشاهم افندمز حضرتلری ، جلوس میامن مأنوس جناب
خلافتپناهیلری روز مسعودندن بروز مؤیدی بالجمله تبعه وزیردستان معدلتنشانلرینک نامیه
رفاه وسعادتلری مقصد مقدسیله ترک خواب وراحت ایدرک دولت علیه مؤیده‌لرینک
اعظم ارکان قوت ومکنتی بولنان قوۀ عسکریه شاهانه‌لری تنظیم وتنسیق ومحاکم موجوده‌یی
وسائط اجرائیه عدالت متکیروانه‌سی اولمق استعداد وصلاحیت فاخره‌سنی آلدیره‌جک
درجه‌ده اصلاح وتوثیق وعلوم وفنونک وهر نوع صنایع وتجارتک ترقیسیچون ممالک

محروسهٔ الممالک شهریاریلرینک هر گوشه‌سنده نیجه نیجه مکاتب ومدارس کشادینی
بیوردقلری کبی مصارف انشائیه‌سی دار الخزانهٔ مرحمت خلافتپناهیلرندن تسویه واعطا
بیورلرق متعدد جوامع وتکایا طرح وانشا وشرف خراب اولانلر برچوق مساجد
شریفه ایله مراقد مبارکه‌یی تعمیر وترمیم ایله رضای رب الانامی وخشنودی ارواح اولیای
کرامی تحصیل واستیفا والحاصل امت نجیبهٔ اسلامیه‌یی حقیقةً بر دور ترقی وسعادته ایصال
ایچون هر نوع وسائط ترقیه‌یی احضار بیوریورلر .

طرابلس غرب وبنغازی ولایتلری دخی بو میانده اولوب بونلرک موقعاً حائز
اولدقلری اهمیت خلیفهٔ رسول کبریانک برآن نظر دقتندن دور اولمدیغی جهتله ایالات
اول ولایتلرینک خارجاً تعرضات وتجاوزات اجانبدن محافظه‌سی وداخلاً حضور
وآسایش اهالی امنیتک تأمینیله تجارت وصنایعک ترقیسی وبو سایه‌ده ولایتین مذکورتین
اهالیسنک استحصال رفاه وسعادتلری لوازم سلامت انجاحیله تحصیلده یکرمی بیک موجودلی
موظف بر فرقهٔ اردو تشکیل واحداث ومرور وعبور عامه‌یی تأمینه وتسهیل وبو سایه‌ده
جریان مختصه ایله اولانلر مناسبات تجاریه وسائره‌یی تزییدیچون طرقهٔ موجوده‌یی تعمیر
وبعض یرلرده یکیدن یوللر وبالخصوص پوسته وتلغرافخانه‌لر تأسیس وکشاد بیورلدقلری کبی
حقلرنده اولانلر حسن توجهات مستوجب الفیوضات جناب ظل اللهیلرینک اک بیوک
بر دلیل عینیسی اولمق اوزره یرلی اهالینک ایلری کلنلرندن برچوقلرینک چوجقلری

دار الخلافهٔ علیه‌یه جلب و غزو و جهاده مخصوص ضابطان یتشدیرمك مقصدیله
اجداد عظاملری طرفندن کشاد بیورلمش اولان مکتب حربیهٔ شاهانه‌لرینه ادخال ایله
موصلیلرک مقبلاً اردوی همایونلرده و زیاده ظفریات اسلامیه‌لرنده
فائتمای شجاعت اوله‌رق دارینده موجب فلاح و سعادت اولان رضای
معالی ارتضای جناب خلافتپناهیلرینی استحصال و بوسایه‌ده نجیب رتب عالیه‌یه
احراز ایلملری وسائطنی تأمین بیوردیلر .

همان جناب حافظ حقیقی خلیفهٔ فاروق خصلت افندمز حضرتلرینی صبح و مسا
دعای دیمومت جناب ظل‌اللهیلری ایله دمکذار بولنان ملت اسلامیه‌یه باغشلاسون .
آمین بحرمة سید المرسلین .

قسم اول

طرابلس غرب وبنغازی ولایتلری

[طرابلس غرب] ایله [بنغازی] نك اهمیت عسکریه وسیاسیه‌سی

افریقا قطعه‌سنك مصردن صکره اڭ زیاده حائز اهمیت اولان موقعی (طرابلس غرب) ایله (بنغازی) در.

فی الحقیقه (مصر) برعقیق اوچ بیوك قطعه‌سی آره‌سنده بحراً تأسیس وتأمینه مواصلات ایدر.

وحقیقةً دنیانك خزینهٔ ثروت وسامانی حکمنده اولان هندستانك هرنوع حاصلات ارضیه ونباتیه‌سنی اوروپایه نقل ایچون اڭ قیصه برطریق تجارت تشکیل ایدن (بحر احمر) ك منتهای شمال غربی بولنمسی وسعت تجاریه‌یه مالامال اولان بیوك کمیلرك التجاسنه مقتضی بیوك کیسه ویه لیمانلره دخی مالك اولمه‌جهتیله موقع جغرافیسی اقتضاسنجه حائز اولدیغی اهمیت عظیمه برقات دها تزاید ایلر.

طرابلس غربه کلنجه: بونلرده عادتاً افریقانك (آسیای صغری) سی قدر حائز اهمیتدر. فی الحقیقه (اسکندرون) (ازمیر) (بیروت) و(استانبول) و(طرابزون) (باطوم) لیمانلری واسطه‌سیله کوزل برصورتده (آوروپا) ایله (آسیا) آره‌سنده تأمین وتأسیس مواصلات ایدن (آسیای عثمانی) ویا (آسیای صغری) آسیا قطعه‌سنك

اهمیت عسکریه وتجاریه جهتیله اڭ مهم ومعتنا بر نقطه‌سی اولوب (عجمستان) (افغانستان) (ترکستان) (هندستان) (چین) دن کلن یوللر بونلرده کوزل لیمانلرده نهایت بولورلر. افریقا قطعه‌سنده ایسه (طرابلس غرب) عینی اهمیتی حائز اولدیغندن بعض جغرافیونده آسیای صغرایه تقلیداً (افریقای صغری) اسمی ویرمه ایسته‌مشلردر.

برعمیق تشکیل ایدن قطعات ثلاثه آره‌سنده بر جغرافیا خریطه‌سی اوزرنده نظر تدقیق ومطالعه‌دن کچیردیکمز حالده (کوزل برون) ایله (بنغازی) آره‌سنی بحر سفیدك ایکی بیوك کورفز تشکیل ایده‌رك افریقا ایچروسنه طوغری کیردیکی وغربده بارقه [بنغازی] وشرقده ایسه (تونس) ك ایکی بیوك باشتونه شکلنده ایلرویه طوغری برجیقندی وطرابلس غربك ایسه ایشو ایکی باشتون آره‌سنده بریرده خط تشکیل ایلدیکی کوریلورکه بوکورفزلردن غربده‌کی (کوچك سیرت) ویاخود (غابس) وشرقده‌کی ایسه (بیوك سیرت) یاخود (کبریت) کورفزی نامیله نامدر. ایشته بوکیرنتی واسطه‌سیدرکه: بحر سفید حوضه‌سی افریقای مرکزیه فوق الحد تقرب ایلمشدر.

بحر سفید حوضه جنوبنده افریقای مرکزیه کیدن یوللر میاننده اڭ قیصه بولنانلر طرابلس غرب ولایتی لیمانلرنده بدء ایدنلردر.

وقت اولنورسه کوریلورکه (ابوك سيرت) كورفزينك ساحل جزاير ممالكنك
منتهای حدود جنوبيسی اولان (ايده له اغودعا) ايله همان بر عرضده در .
(ابوك سيرت) كورفزنده افريقای مركزنده واقع (چاد) كولنه قدر اولان
مسافه (خرطوم) ، دن (ني اغرنه) وفاس ممالكنده كائن (طانجه) شهرندن
(تمبوقطو) يه قدر اولان مسافه يه مساويدر . بناءً عليه آوروپای جنوبی ايله
افريقای مركزی آره سنده تأمين وتأسيس مواصلات ايده جك ان ايی باشلیجه له
(طرابلس غرب) ليمانی اولديغی جهتله (چاد) كولنك حوضه داخلنه قدر ايلرولرك
(سودانده) تجارتيله اشتغال ايده نلرك وياخود اورالرك احوال جغرافيه سنه دائر
اجرای تدقيقات وتحقيقات ايده جك سياحينك مبدأ حركتلری بو نقطه اولمه
لازم كلور .
بر نقطه جهه دها واركه بو ده ان زياده جالب نظر دقتدر . بحر سفيدك
شرق جنوبی ساحلنده جنوبه طوغری بر ايكی كون قدر يوروليه جكمسندن صكره
غايت واسع اولان (ليبيا) چولنه واصل اولنور . بو چول تقريباً درت يوز
فرسخ كنيشلكده ومقدار كافی واحه لردن محروم اولديغی جهتله حركات ايچون
غايت بيوك بر مانع طبيعی تشكيل ايدر . وبو سببدندركه سياحين (سيوا)
واحه واسطه سيله (مصر غربی) يولنی بولمق ايچون شماله طوغری چقمغه مجبوريتده قالورلر .

وبوندن ناشيدركه حس ديانتكاری ايله اداء حج شريف ايچون افريقانك شمال ، غرب ،
ومركزندن دوكيلوب كلان بيكلرجه حجاج مسلمينه بحال طرابلس غرب وبنغازی ولايتلرنده
تجمع مجبوريتنده درلر . بناءً عليه بر چوقده تونسلی ، فاسلی ، جزايرلی ، سنغاللی ، وتمبوقطولی . . .
والحاصل افريقانك جهات مختلفه سندن پياده لر مسلمانلرك بك چوقلری جانب حجازه مغفرت طرزنده
كيدك اوزره (طرابلس غرب) ولايتيله بنغازی ولايتی داخلنده كائن (اوجيله) و(اجالو)
واحه لرنده بر برابره بولشورلر . بناءً عليه (طرابلس غرب) وبنغازی ولايتنك
اولا — مقام خلافته مربوط ومربوطيتی خليفهٔ رسول رب العالمين طرفندن مشرفدر
وشو يوزدن هر بر امر وفرمان حكمت آياته مطيع ومنقاد بولنيب ،
ثانيا — مستقبلده افريقای مركزی ايچرولرينه طوغری سوقه وايصال ايده جك
اولان هر نوع مآثر وترقيات مدنيه اسلاميه ايچون عادتاً محور الحركات ،
ثالثا — الحالة هذه افريقای مركزی تجارتی ايچون غايت مهم بر ملتقای طرق تجاريه
واحه لری ليمانلرنده مالك بولنمقله عادتاً مذكور تجارته استنادگاه ،
رابعا — اداء حج شريف مقصد مقدسيله افريقانك جهت غربيه وشماليه
قسم مركزيسندن طوپلانوب كلان بيكلرجه حجاج مسلمينه مرجع ومجمعگاه اولمغله
بيك بيك اهميت عسكريه وسياسيه سی واردر .

فصل اول
جغرافیای طبیعی

حدود : (طرابلس غرب) ویاخود (بنغازی) قطعه‌سی، مصر ممالکی مستثنا اولمق اوزره آفریقانك سواحل شمالیه‌سنی تشکیل ایدن (بربرستانك) منتهای شرقنده‌در .

شمالاً : (سالوم) ویاخود (الملاح) کورفزینك نقطه‌سی (سالوم) موقعندن اعتباراً (بحیرة البیبان) ده کائن (بیبانه) بورنونه قدر بحر سفید و بحر بولرك تشکیل ایلدیکی (اسرت صغیر) ویاخود (قابس) و (اسرت کبیر) ویاخود (کبریت کورفزی) نام ایکی کورفز محدود و محاطدر .

شرقاً : سالف الذکر (الملاح) کورفزندن بدأ ایدرك (جغبوب) ایله (اسیوه : سیوه) واحه‌لری اجزای ممالك عثمانیه‌دن اولان خدیویت مصریه‌ده ترك ایده‌جك وجهله تقریباً خط مستقیم اوله‌رق جنوب غربیه طوغری اوزانه‌رق (مصر) و (بنغازی) ایله (لیبی) چولنك برلشدیکی (تامارقیاریا) موقعنه قدر امتداد ایدر .

بو اراده اعتباراً حدود یاره‌جسی (اوجله) و (جالو) واحه‌لری بنغازی ولایتی

داخلنده قالمق اوزره هماده بر قوس دائره تشکیل ایدرك مذکور واحه‌لرك جهت غربیه‌سنده ساحله طوغری تقرب ایتدکدن و بر مدت ساحله موازی کیتدکدن صکره ینه جنوبه طوغری توجه ایدرکه حدودك بو قسمی کاملاً (لیبی) چولیله محدوددر .

جنوباً : غرب جنوبیه طوغری ایکی بیوك جبهه‌دی تشکیل ایدرك تا (آزقرتوارك) (ودغان) قصبه‌سنه قدر امتداد ایدرکه بو قسم حدود دخی (صحرای کبیر) ایله محاطدر .

غرباً : (غات) قصبه‌سندن بدأ ایله (الجسی) موقعنه قدر تقریباً خط مستقیم اوله‌رق شمال شرقیه طوغری امتداد و موقع مذکور زاویه‌سنی تشکیل ایده‌جك وجهله اوراده بیوجك بر زاویه داخله پیدا ایتدکدن صکره ینه مستقیم اوله‌رق شمال غربیه طوغری تا (غدامس) موقعنه قدر اوزانیور . واوراده بر زاویه خارجه تشکیل برله مستقیماً (بحیرة البیبان) ده کائن (بیبانه) بورنونه واصل اولورکه بو حدودك اقسام اعظمی دخی (صحرای کبیر)، و (توارك) اراضیسی ایله ایچو جهه شمالده بر قسم اصغری (تونس) امارتی ایله محدوددر .

سواحل و سواحلك حال طبیعی : (بنغازی) ولایتنك منتهای حدود شرقی تشکیل ایدن (ملاح) کورفزندن و اوراده بولنان (سالوم) موقعندن بدأ ایله ساحل (طوبروق) مرساسنه قدر اوقدر نفعلی عارضه‌لر و کمینه بورنلر تشکیل ایدرکه بونلرك بلیچ باشلیلری (امسیح) بورنی ایله (قابیسه) بورنیدر .

(ملاح)، کورفزی و (سالوم) موقعی غایت ساحلده . چونکه (اسیوه : سیوه)

واحه کیدن کاربانلر بورادن حرکت ایدرلر .

(طوبروق) دخی کوزل بر مرسی اولوب صولرینک عمقی ٦ : ٩ قولاچ قدردر .

یالکز (طوبروق) ده طاتلی صو بولنمدیغی کبی مرسی شرقده روزکارلره قارشو آچیق

و محافظه‌سزدر .

(جربوب) واحه غایت یقین اولان لیمان بوراسیدر .

(طوبروق) دن اعتباراً (بومبا) کورفزینه قدر ساحلک اهمیتی نسبتاً دون

بر درجه‌ده‌در . (بومبا) لیماننک اهمیتی فوق‌العاده‌سی واردر .

و جزئی بر همت ایله افریقای شمالی لیمانلری آره‌سنده بیوکلک شرفی قزانه‌جق درجه‌ده‌در .

(بومبا) دن اعتباراً ساحل شماله طوغری ایلرولیه‌رک (راس التین) بروزی وجوده

کتیرر . و اورادن استقامتنی تبدیل ایدرک جنوبه طوغری بر خلیج تشکیل ایلر .

(بومبا) دن برکونلک یورولیه‌جق طولده مساوی بر مسافه‌ده (درنه) لیمانی واقعدر .

بو لیمانک اهمیتی دخی مستغنی تعریف و بیان اولوب مصرک جهت غربیه‌سنه حرکات بریه و بحریه

اجراسی حالنده مذکور اوچ لیمانک اهمیت حربیه‌سی فوق الحد تزاید ایدر .

(درنه) لیماننده اعتباراً ساحل غربه طوغری تعقیب اولندیغی صورتده متعاقباً

(راس الهلال) ، (الهویتما) ، (الهوقره) ، و (بنغازی) موقعلرینه واصل اولنور .

(بنغازی) لیماننده اعتباراً تا (مصراطه) برونه قدر (سرت کبیر) نام دیکرله

(کبریت) کورفزی (بنغازی) و (طرابلس غرب) ولایتلرینه طوغری ایلرولیه‌رک

غایت کنیش بر کیری پیدا ایلمشدر .

(اقارا) ، (ابوخیفا) ، (جزائری) بر کیری درونده اولوب ساحلک بو قسمی نسبتاً داها

آز عارضه‌لیدر .

(مصراطه) برونندن (طرابلس غرب) لیماننه قدر ساحل دکزه طوغری اولدیغچه بیوک

بر چقندی پیدا ایتمیه‌رک (طرابلس غرب) ولایتی سواحلنک اک معمور و سالم قسمی بوراسیدر .

بو ساحل جهت غربیه‌یه طوغری تعقیب اولندیغی صورتده متعاقباً (الطابه برونی) ، (والابه)

موقعی (لبدا) ، (خربس) ، (ابوخیفا) ، (خمس) ، (راس الحمر) ، (تاجوره) ، (راس التاجوره)

و نهایت (طرابلس غرب) موقعلرینه واصل اولنور .

(طرابلس غرب) لیماننده بدأ ایله ساحل نه ایچرویه طوغری کوچک بر کیری تشکیل ایدرک

بو کیری (قابس) نام دیکرله (سرت صغیر) کورفزینی ترسیم ایدر .

(بحیره البیبان) ده واقع (البیبان) برونه قدر دوام ایدن بو ساحلک اوقدر تقطع

کیری و چقندیلری نسبتاً آز اولوب بیله باشلی نقطه‌لری (زوانظور) ، (عجیلات) ،

(زوواره) ، (راس القایب) موقعلریدر .

سواحلک حال طبیعیه کلنجه : اکثر سواحل کبی بو کرده چوق قسملرینک عمقی غایت آز

وقوم ایله طولو و بعض محلری دخی زیاده‌جه قیالق اولدیغندن کمیلرک سربستجه حرکاتنه

الویرشلی دکلسه‌ده هر حالده احتیاجه کافی « طوبروق » ، « درنه » ، « بومبا » ، « مصراطه » ، « طرابلس غرب » کبی کوزل و امین مرسی و لیمانلری واردر .

« بنغازی » دخی داخل اولدیغی حالده « طرابلس غرب » ولایتی ساحلی (١٥٠٠) کیلومتره امتدادنده‌در .

اقلیم — : « طرابلس غرب » ، و « بنغازی » ، ولایتلری ممالک حاره‌دن معدود اولمغله برابر هواسی صحیه و یابسدر .

شوقدرکه درجهٔ حرارت ولایتک جهات مختلفه‌سنده پک زیاده متحول و متبدلدر .

سواحل اعتدال جهتیله اوروپانک سواحل جنوبیه‌سندن و خصوصیله « اکرید » ، و « مالطه » ، « رودوس » ، کبی جزائرک هواسندن پک از فرقلی اولوب اکثریا اورالرده یتیشن محصولات ارضیه بورالرده ده یتیشه بیلور .

خصوصیله « بنغازی » ، ایله « طرابلس غرب » ، موقعلرک هواسی لطیف و معتدلدر .

یالکز « اقرانه » ، و « دغدش » ، وقتلرنده یازکونلری درجهٔ حرارت فوق‌الحد ترفع ایتدیکی کبی قیشین دخی صغوقده ، نسبتاً شدتلیجه اولور .

بوندن باشقه بو وقتلرده بعضی دقیقه‌لر ظرفنده « ترمومترو » نک اراءه ایتدیکی درجاتده بردنبره خیلیجه تخفف مشاهده اولنورکه بوکیفیت یرلی اهالینک غریبنه اولدیغنجه مضردر . اکثریا صولک بحرده هبوب ایدن روزکارلرک

برودتی و امراضک تولیدینه باعث اولدیغی واردر .

یغمور موسمی بورالرده پک آزبلغادر . یغمور موسمی مارتدن ایلول آیلری آره‌سیدر .

عوارض زمینیه — : « طرابلس غرب » ، و « بنغازی » ، ولایتلری اراضیسی ایکی ولایتک جهت سائره‌سی قدر عارضه‌لی دکلدر .

فی الحقیقه « فاس » ممالکنک قطری غربیسنده بدأ ایله « فاس » ، و « جزائر » ، و « تونس » ، ممالکنده تجمع « اطلس » ، سلسلهٔ جبالی « طرابلس غرب » ، ولایتی حدودی داخلنده قوه‌لیجه بک انحطاط ایلر .

واقعا بو سلسله‌نک نهایتی بر طاقیم اوفق تفک یایلالری ولایتک جهت غربیه‌سنی اشغال ایدیسه ده بونلر نسبتاً از مرتفعدرلر .

موجود اولان طاغلرک هیئت عمومیه‌سی نظر دقته آلیندیغی صورتده « طرابلس غرب » ، ولایتنک « احماده » ، طاغلری و اوسطیه « ایرینه » ، و « اسوده » ، حوضه‌لری نامنده ایکی حوضه‌یه ایریلدیکی کوریلور .

« احماده » ، طاغلرندن صکره « غریان » ، طاغلری کوزه چارپار .

بو طاغلر ولایتک شمال غربیسنه دوغرو « اطلس » ، طاغلرینه « تونس » ، امارتنک جهت شرقیه‌سنی اشغال ایدن بعض خفیف یایلالرینه و بالخاصه « دوراث » ، طاغلرینه

ملاقی اولوب سطح بحردن اولان ارتفاعلری اکثر محللرده (١٠٠٠)
ایله (١٢٠٠) متره آره سنده تحول ایدر .

(غریان) طاغلری جهت غربیه ده (الحسن) طاغلرینه ملاقی اولدیغی کبی
جهت شرقیه ده دخی (اخدود) طاغلرینه ملاقی اولور .

(اخدود اسود) و (اخدود ابیض) نامیله ایکی سلسله دن عبارت اولان
بو طاغلر همان بربرینه موازی اولمق اوزره (شرقیه جنوبی) یه طوغری ممتد
اولورلر . ارتفاعلری (٦٠٠) الی (٩٠٠) متره آره سنده متبدلدر .

بنغازی ولایتی داها آز عارضه لیدر .

ولایتک جهت شمالیه سنده (جبل اخضر) نام سلسله واقعدرکه بو سلسله (اوجله)
واحه سی نصفیه سنده باشلیه رق شمالده (بنغازی) لیمانی نصفیه سنه قدر غایت
خفیف یایلالر ممتد اولدقدنصکره اوراده چوریشور .

وساحله موازی کیدرک مصر خدیوی اراضیسنه دخول واوراده بر قسم
اوفق تفک یایلالر تشکیل ایدر .

(جبل اخضر) عرب لساننده (یشیل طاغ) معناسنه اولوب طرابلس غرب ولایتی
داخلنده کی (غریان) و (اخدود اسود) و (اخدود ابیض) طاغلرینه نسبت
داها آز مرتفع ایسه ده اتکلری زیاده یالچیندر . معمافیه اوزرنده

بعضاً مرعالر موجود اولدیغی کبی اکثر یرلرنده ده بعضاً اوفق چاغلیانلر
واردر .

(جبل اخضر) ک شمال اتکلری اولدقجه دیک میل ایله ساحله منتهی اولدقلرندن
ساحلک بو قسمنده کمیلرک دخول والتجالرینه مساعد ایی باشلی لیمانلر یوق کبیدر .
سطح بحردن اولان ارتفاعی اکثر محللرده (٤٠٠) الی (٥٠٠) متره یی
تجاوز ایتمز .

میاه جاریه —— : گرک بنغازی وگرکسه طرابلس غرب ولایتلری اراضیسنده
ادنه جالب نظر دقت اوله بیله جک میاه جاریه یه
تصادف اولنمز .

بو کیفیت مملکت ایچون حقیقةً بر مصیبت حکمنده در .

ایی باشلی میاه جاریه نک مفقودیتندن تبعاً پیکارلر دخی یوق مثابه سنده در .

بو سببله بو قطعه لرده صو تدارکی کیفیتی فوق الحد مشکل اولوب بو بابده (٨٠٠)
قدر قویو و یغمور صولرینک ترکمه مخصوص اولمق اوزره یاپیلان بیوک صهریجلره
مراجعت اولنور .

مساحه سطحیه ونفوسی —— : ایکی ولایتک برلکده اوله رق مساحه سطحیه سی
اکثر جغرافیونه برملیون اوتوز اوچ بیک اوچیوز

الیکی کیلومتره مربعی اولمق اوزره کوستریلیورلرسه ده طرابلس غرب ولایتنك
حدودی جهت جنوبیه ده غایت وسیع چوللره منتهی اولمغله جهتله یکده محدود
ومعین اولمدیغندن سالف الذکر مقداری هر حالده تزیید ایتمك لازمکلور .

مقدار نفوسی دخی هر کیلومتره مربعه برکشی حسابیله (۱۰٫۰۰۰ ـ ۱) دن
؛ ۳۰٫۰۰۰ ۰ (۱) قدر تخمین اولنیور

دین ومذهب — : علی العموم طرابلس وبنغازی ولایتلری اهالیسی
اسلام ومالکی المذهب اولوب امیر المؤمنین خلیفهٔ
رسول رب العالمینه فرط اطاعت ومحبتله مشهوردرلر .

اساساً جسور وجنکاور اولدقلری کبی هر نوع محنه ومشاقه صحراویه ده
جداً متحملدرلر .

بوندن باشقه فوق الحد متدینه وذکی اولدقلری ایچون هر آنده طاعات وعبادت
وولایتك هر طرفنده کمال امنیت وسربستی ایله اجرای تجارت ایدرلر .

فصل ثانی

جغرافیای سیاسی

«طرابلس غرب» ولایتی «بنغازی» ولایتندن «سرت کبیر» : «کریت» کورفزنده واقع «ابو حیفا» «اطرنسك» جنوب ساحلنده بدأ ایله تقریباً خط مستقیم اوزره «لیبی» چوللرنده جنوب شرقیه طوغری امتداد ایدن حدود پارچه‌سیله آیریلور .

جبهه شرقیه‌ده خدیویت مصریه حدودنده نهایت بولان قطعه «بارقه» یعنی «بنغازی» ، جبهه غربیه‌ده «تونس» امارتنده نهایت بولان پارچه دخی «طرابلس غرب» ولایتی نامنی آلور .

زمینك حال طبیعیه‌سنه نظراً طرابلس غرب ولایتی بللی باشلی اولارق ایکی قسمه تقسیم اولنه بیلور کـه : بری شمالده «اصل طرابلس» ، دیگری جنوبده «فزان» قطعه‌لرندن عبارتدر .

ولایت مذکوره «فزان» دخی داخل اولدیغی حالده درت سنجاغه تقسیم اولنمشدر .

١ — ولایتك شمال غربیسنی تشکیل ایدن «طرابلس غرب» سنجاغی .

٢ — ولایتك « شرقیسنی » » «خمس» سنجاغی .

٣ — ولایتك قسم مرکزیسنی تشکیل و «فزان» سنجاغنك جهت شمالیه‌سنی تحدید ایدن «جبل غربی» سنجاغی .

٤ — ولایتك قسم جنوبیسنی تشکیل ایدن «فزان» سنجاغی .

طرابلس غرب قطعه‌سی

طرابلس غرب سنجاغی : بو سنجاقده «نفس طرابلس» ، «عربان» ، «زاویه» ، «عجیلات» قضالری نامیله درت قضایه منقسمدر .

سنجاقده مرکز عموم ولایتك دخی مرکزی و بو سببله والی و قوماندان ایشانك اقامتگاهی اولان «طرابلس غرب» شهریدر .

شهر مذکور «سرت صغیر»ك تشکیل ایتدیکی غایت کوزل و امین بر لیماننك داخلنده مبنی و قره و دکز جهتنده کندی مدافعه‌سنه مقتضی استحکاماتی حاویدر .

شهر اولدقجه مزین اولوب خصوصیله سایهٔ عمرانوایهٔ جناب خلافتپناهیده بر قاچ سنه‌دنبرو فوق‌الحد کسب توسع و عمران ایتمشدر وخارجده دخی بر چوق ابنیه و دکاکین انشاسنه

باشلنمشدر .

بیك اوچیوز ایکی سنهٔ هجریه‌سی ایچون ولایت سالنامه‌سنده طرابلس غرب شهری حقنده آتی الذکر معلومات استحصال ایدلمشدر .

در ولایتك اك بیوك شهری طرابلسدر . بونك ده حاوی اولدیغی نفوس و اماکن و سائره‌نك مقداری بروجه زیر طبقه طبقه اوله‌رق بیان و تحریر اولنمشدر .

عدد نفوس تقریباً .

مسلم	یهودی	اجنبی	یکونی
١٨٠٠٠	٤٠٠٠	٢٠٠٠	٢٥٠٠٠
جامع شریف ٦	مسجد ٢١	مدرسه ٤	مکتب رشدیه ١
مکتب صبیان ٢٧	مکتب اناث ٢	تکیه ٢	زاویه ٥
خان ٢٠	خانه ٢٨٧٠	دکاکین ١١٠٠	مغازه ٥٠
حمام ٤	قهوه‌خانه ٥٠	آتشه دکرمنی ١	دوه دکرمنی ٧٢
صابونخانه ٢	دباغخانه ١	اجزاخانه ٣	خسته‌خانه ٢
فرون ٢٢			

طرابلس غرب شهری آق‌دکز کنارنده کوچوك بر برون اوزرنده (٣٢) درجه (٥٢) دقیقه (٤٠) ثانیه عرض شمالی و مبدأ طول پاریس اعتباریله

(١٠) درجه (٥١) دقیقه (١٨) ثانیه طول شرقیده واقع اولوب جهة شرقیه‌سنده اولان طبیعی لیمانی واسع ایسه ده یاز و قیشین موکلرینه آچیقدر وکمی بارندیره بیلمك ایچون تطهیر و تعمیره محتاجدر .

شهر مذکور بر سور ایله محاط اولوب قبله جهتنده (باب الخندق) و (باب المنشیه) نامنده ایکی و غرب طرفنده (باب الجدید) و شمال جهتنده (باب البحر) نامیله برکه جمعاً درت قپوسی واردر .

بر قاچ سنه‌دنبرو خارج شهرده برچوق خانه و دکاکین و سائره انشا و احداث اولنمقده و انشاآت مذکوره الآن کرککی دوام و ترقی ایتمکده بولنمشدر .

خارج شهرده بولنان ابنیه‌نك نوع و مقداری کذلك زیرده بروجه مفردات بیان و تصریح ایدلمشدر .

جوامع شریفه	مساجد شریف	مدارس	مکاتب صبیان
٤٥	٧٥	٢	٢٥
تکیه ٥٠	خان ٤٨	آتشه دکرمنی ١	دوه دکرمنی ٢٦
خانه ٢٠٠٠	دکاکین ٦٥٠	قهوه‌خانه ٢٥	"

طرابلس غرب شهری (محلهٔ غریان) و (محلهٔ البلدیه) و (کوشة الصفار) و (باب البحر) و (حارهٔ کبیره) و (حارهٔ صغیره) نامیله یاد اولنور التی محله‌دن عبارتدر .

سویجه ابنیهٔ مدنیه دن اوچ طبقه اوزرینه بنا اولنمش ملکی بر حکومت قوناغی
وبرچوق طابور عسکر استیعاب ایدر بر پیاده قشله سی بولندیغی کبی خارجده
بالای سواری ایچون بلوک الور طوپچی قشله لری وبوکره نظم واصلاح اولنمش برخسته خانه
ونادره ملحوظ غایت منتظم بستان باغچه موجوددر .
درون شهرده برموقتخانه وخارجنده بونده سویجه بولنان خارج قلعه ساعتی
طوپلی برجهه یوکسک صدایه مالک چالار ساعت واردر .

طرابلس غربک وکلندی نامنه منسوب بروانک جبهه شرقیسنده کائن (تاجوره)
موقعی ایله (جفاره) و(غریه) ناحیه لری مرکزه تابعدرکه بونلردن
(جفاره) نک اهمیت مخصوصه سی واردر . (جفاره) مسکون دکلدر .
انجق خیمه نشین عربان طرفندن اشغال اولنور .
تیشدیردیکی محصولات بغدای ، آرپه ، الما ، اریمود ، اوزوم ،
شفتالی ، زردالی ، کبی بویوزندن عبارتدر .
بوناحیه ده بولنان خیمه نشین عربانک مقداری اون بر بیک کشی قدر تخمین اولنور .
خمسه اولان مسافه سی (۱۱) ساعتدر .
(غریان) قضاسی : نفس طرابلس سنجاغنک قسم جنوبیسنی جبل غربیه سنجاغندن
تفریق ایدر . (غریان) ایله (زاوت) مشهور موقعیدر .

(عجیلات) قضاسی : طرابلس غرب سنجاغنک قسم غربیسنی تشکیل ایدر .
ساحل بحرده کائن (عجیلات) ایله (رأس المقارب) ک جبهه شرقیسنده
(زواره) ونفس طرابلس غربک غربنده (ططاطور) ناحیه لری موجوددر .
(زاویه) قضاسی : طرابلس غرب شهرینک جهت غربیسنده وتقریباً (۹)
ساعت مسافه ده واقعدر .
(جبل غربیه) سنجاغی : جبل قضاسی ، خوص قضاسی ، نالوت
قضاسی ، فساطو قضاسی ، غدامس قضاسی
نامیله بش قضایه تقسیم اولنمشدر .
سنجاغه مرکزی (۳۲) درجه (۲) دقیقه (۱) ثانیه عرض شمالی (۱۰)
(۱۰) دقیقه (۱۰) ثانیه طول شرقیه مالک اولان ونفس طرابلس غرب شهرینک
اوتوز اوچ ساعت اوزاغنده بولنان (قصر یفرن) موقعیدر .
مذکور سنجاغک (یفرن) (خوص) (فساطو) (نالوت) (غدامس) (مزده)
(ککله) موقعی موجود اولوب بونلردن (غدامس) موقعنک فوق العاده
اهمیت عسکریه وتجاریه سی واردر .
غدامس : جزائرده و(توارک) اقوامی ممالکندن وجهات سائره دن
کلان قوافل یولجیلرینک محل تلاقیسی وجوده حجاج مسلمینک وقفه سیدر .

اهالی مملکت داخل یعنی صحرای کبیر سودانله ایله پك چوق مناسبات
تجاریه‌ده بولنور .

بو شهرك موقع مختصه‌سنده بولنورده بر چوق کاربانلرك کلوب کیتدیکی
کورولور .

سالف الذکر اهمیتنی غدامسه موقعجغی بر درجه‌ده معلومات اعطا ایدر .
غدامسه قصبه‌سی طرابلس غربك بحیاسنده بشیوز یکرمی کیلومتره جنوب غربیده
وکندی نامنه منسوب غدامس واحه‌سنده کائن اولوب [٣٠] درجه [٧]
دقیقه (٤٨) ثانیه عرض شمالی و (٦) درجه (٤٢) دقیقه (١٥) ثانیه
طول شرقیه مالکدر .

قصبه اساساً اوچوز الی متره ارتفاعنده و بیك ایکیوز الی بیك بشیوز متره
طول و بیك متره عرضه مالك اولارق بر بایلا اوزرینه مبنی و ایکی قسمه منقسم ایدرکه
هر قسمك کندینه مخصوص آیروجه جوامع و مکاتبی واردر .

سکنه‌سی عمومیتله اهل اسلام و قسم اعظمی بربره جنسندن اولوب بر چوقده آزاد
اولمش حبشی موجوددر . وبو حبشیلر عموماً یرلیلرك و خدمتکارلق کبی خدمات
عادیه‌یه دعوت ایدلمشلردر . مقدار نفوسی آلتی بیك کشی تخمین اولنورکه
اکثریسی سودان و صحرای کبیر تجارتیله مشغولدر .

قصبه‌نك سوقاقلری طار و توبه طوبلری اعتدادیجه قبالی اولدیغندن
زیاده‌جه قرانلقدر . انجق بعض نقطه‌لردن ضیا آلنه بیلیورسه
بو ضیا سوقاقلرك هیئت عمومیه‌سنی آیدینلاتمغه کفایت ایتمز .
بعضه خانه‌لرك اول قسملرنده ایکی اوچ متره استعابنده بر [illegible]
دکانسی یرلر بولنور ویولرده اوته‌بری صاتیلور .

قصبه درونده هر نوع اموال واشیای تجاریه‌نك بیع و فروختنه مخصوص یرده
چارشو واردر .

سالف الذکر ایکی محله‌یی ایشبو چارشو مشترك اولوب هر جمعه کونلری اوچلاغلرندن
صکره اوراده طوبلانیلرق بر چوق امتعه و اشیا موقع مزایده‌یه قونیلور .
غدامسه قصبه‌لرینك بنالرینه کلنجه : بونلرك همان جوسی مغرب اصولی
اوزره انشا اولنمشدر .

بانکه اموال واشیا حفظ و تخصیص اولنمش مغازه‌لر مستثنا اولوب بونلر در
قاپلیدر . بنالرده نجره مقامنده مستطیل آچیلمش دلیکلر واردرکه
بنا درونه ضیا انجق بونلردن داخل اولیلور .
غدامسه‌نك اولرنده افریقای شمالی شهرلرینك اکثرسنده کی کبی اوزری
آچیق حولی موجود دکلدر .

دوچار مشکلات اولدقجه لرده حکماسنده تصادف اولنمز .

(غدامش) شهرنده ایچیلهبیلهجك صو تدارك ایدهمدیکجه برمنبع فواره واردر .

وبونك اساساً (آرتهزین) قویوسی نوعندن اولدیغی مظنوندر .

زراعت وفلاحت مقلوب اولدیغندن اشیاء سیاهیلرکدر . فقط بوخصوص

هنوز لزومی قدر ترقی ایدهمامش اولدیغندن برچوق مواد غذائیه

وخصوصیله (آرپه) غالی فیاتلرله جبل طرفلرندن کتیریلیور .

وبونك اسبابی ایسه برکره لزومی قدر صوینك موجود اولماسی وبرده بعض محللرده

چوللردن کلان قوملرك برچوق خساراته باعث اولمسیدر .

تجارت نقطهٔ نظرندن (غدامس) شهری سودانده طرابلس غربه وطرابلس غربدن

سودانه وبو سبیله افریقای مرکزیدن اوروپانك جهات مختلفهسنه واوروپانك

جهات مختلفهسندن افریقای مرکزیه سوق اولنان هرنوع اموال واشیای تجاریهنك

امانتاً وضعنه مخصوص بر دپو مقامندهدر .

مواد تجاریه افریقای مرکزیدن تدارك ایدیلان (التون توزی) (فیل دیشی)

(دوه قوشی) (زعفران) (صمغ) . . . . . . وسائرهدن عبارت

اولوب بونلر (غدامس)ده قدر کلدکدنصکره اوراده فروخت اولنور .

وتجارلر واسطهسیله آندن طرابلسه نقل واورادن ده آوروپایه ایصال ایدیلیور .

علی العموم اولرك برده طوپراقدن قات قات دیرکه بوراده برطاقم دیشی

وبالخصوص اولر دروننده صو صفوتیلور . چونکه بیکاری صوغیجقدیغی محلده

یکرمی سکز درجه حرارته مالك اولدیغندن تحمل ایچون بونلر براز حال صغوقلی

لازمدر . وعائله افرادی یازکونلری اشبو زیرده قاتنده حصیر یاقالیچهلر

اوزرینه دوشهدکلری شلته ویصدقلرده اوطورورلر .

افریقای شمالده کائن اکثر شهرلرده اولدیغی کبی (غدامش)ده دخی اوقدر نقاش

اشیای بیتیه اوطهلرده مخصوصاً یاپیلان رفلر دروننه موضوعدر .

جوامع ومساجددن بشقه شهرك اوپه شایان تماشا ابنیهٔ جسیمهسی یوقدر .

جامعلر حقیقةً کوزل برطرزده انشا اولنمشلردر . منارهلردن بش

وقت وحدانیت ربانیهیی اعلان ایدن [اذان محمدی] قرائت اولنور .

وسکنهٔ شهر جامعلره طوپلانهرق ادای فریضهٔ صلوة ایدرلر .

اکثریا ممالك اسلامیهده اولدیغی کبی (غدامش)ده کی جوامع ومساجدده

دخی برر ابتدائی مکتبی بولنور .

چوجقلر (قرآن کریم) تلاوتی ویازی وحساب بو ابتدائی مکتبلرده اوکرنیورلر .

سکنهٔ شهرك اوقویوب یازمغه میل وهوسی زیادهجهدر .

حتی (غدامش)ده بیلاجینده مکتوب یازمغه وامور تجاریهیه متعلق دفترلری توتمغه

(غدامس) چارشوسنده هرنوع اشیا وامتعه نك فروختی ایچون بر سوق تام واردر .

وقصبه نك درونننده اك زیاده غوبلك (اغاث) قصبه سی و (توعات) مملكته

نقل ایتمك ایچون (طرابلس غرب) شهرنه اشیای تجاریه الغه كبه جك اولانلر

كاربانلرك حضورندنی ویاخود بو كاربانلرك (سودانلر) دن مبادله طریقیله

برچوق شیلر آلارق عودت ایتدیكی زمانلر كوریلور .

غدامسلیلر غایت زكی وفطین اولدقلری كبی زیاده سیله ده چالشقاندرلر وامور

ومصالح تجاریه یه واقف وآشنا بولندقلرندن بقینایك چوق اثر ترقی كوستره جكلری

امید اولنور .

زیرا افریقیای مركزینك هر طرفی نور مدنیتیه تنویر ایتمكه باشلامش

اولدیغندن غدامسلیلر كمال امنیتله دینلرینی مملكته كیدرك اجرای تجارتده

بركونه مشكلاته تصادف ایتمزلر .

حتی بو سایه ده دیكر (تمبوقطو) ده كندیلرینه مخصوص برجمعیت تأسیس

ایتدكلری كبی (رفانو) شهرنده كی اك كوزل اوطه‌لرده صاحب والمشهوردر .

خمس سنجاغی ـــــ : طرابلس غرب ولایتی سنجاقلرینده اك زیاده

مسكون ومحصولدار اولانی اشبو خمس سنجاغیدر .

خمس قضاسی ، مصراطه قضاسی ، سرت قضاسی ، زلیطنه قضاسی ، مسلاته قضاسی

اورفله قضاسی ، ترهونه قضاسی ، نامیله یدی قضایه تقسیم اولنمشدر .

سنجاغك مركزی ، (مصراطه) بروندن ایو نفس (طرابلس غرب) شهرینك شرقنده

واقع (ماجوره) برونی ارهسنده كائن (خمس) قصبه‌سیدر .

خمس قصبه‌سی ساحل بحرده كائن وتقریباً (٥٠٠) قدر خانه‌دن عبارتدر .

درونه قصبه‌ده برقاچ جامع وعسكر ایچون مخصوص برقشله ایله بر رشدیه مكتبی ایله دكرمن

ایله فرونلر موجوددر .

نفس خمسده مسكون بولنان اهالینك بشیوز قدر اولوب بونلرك كافه‌سی اهل اسلامدر .

انجق اون اون بش نفر قدر یهودی بولنیور . بعض خرستیانلر تجارت مقصدیله كلوب كیدرلر .

(خمس) ده آرپه ، داری ، فول ، الما ، آرمود ، زردالی ، چوقجه

یتشور . بغدای دخی یتشورسه ده بو نسبتاً آزدر .

بوراده قیونلر دخی چوقجه دكلدر . وبغدای ایله لحم جوار قضالردن واكثریته

(مسلاته) دن جلب اولنور .

درونه قصبه‌ده غایت كوزل برقویو واردركه بو قویونك صویی فوق العاده

ایودر . و (طرابلس غرب) ولایتنك هیچ بر یرنده بو قدر ایو صولی قویو بولنمز .

بو قویو ساحل بحرده ایكیوز خطوه قدر ایچروده اولوب اطرافی برچوق بیوك

طاشلرله اورلمشدر .

«خمس» قصبه‌سنده «خلفه اوتی» دنلن بایغه مخصوص یکرمی بش عدد مکنه
واردر . بونلر مخماریاً ایشلرلر . وبهر سنه خمسده اللی درت بیك بالیه
قدر خلفه اخراج اولنور .

«خمس»ده ایکی زیارتگاه واردر که بری «شیخ احمد بن جحا» و دیگری
دخی «سید علی الفرجانی» حضرتلرینک مدفنلریدر .

بو قصبه مرکز ولایت اولان «طرابلس غرب» شهرینه ساحل یولیله مربوط اولوب
شهر مذکوره اولان مسافه‌سی یکرمی ایکی ساعت قدردر .

قصبه‌نک جهت شرقیسنده و جزوی مسافه‌سنده کتب تواریخده مشهور اولان
«لبده» خرابه‌سی و اونک شرقنده‌ده «لطابیه» و «راس الطابیه» موقعی موجوددر
بونلردن «لطابیه» موقعی ساحل بحرده کائن و لیمانی حاوی اولدیغی کبی «اوفیقله»
«زمالیقونه» زلیطنیه‌یه نسبت مرکزی بر نقطه‌ده بولندیغندن شایان اهمیتدر .
«لطابیه» لیمانی کوچک بر لیمان اولوب درونده بیله التی قولاچ قدر صو واردر .
بو سببله بیوک کمیلر یانه‌مزسه‌ده کوچکلری پک اعلا یانه بیلورلر .
و ساحله التی یدی متره قدرده یناشه بیلورلر .
«لطابیه» لیمانک جانب شرقیسنده اسکی و جانب غربیسنده یکی بوغاز نامیله ایکی
بوغاز واردر .

بو ایسه خلفه اوتی اخراجاتی نقطهٔ نظرندن اهمیت کسب ایتمشدر .
سکز عدد خلفه ماکنه‌سیله بر ده خانه واردر . بهر سنه «لطابیه» اسکله‌سندن
اخراج اولنان خلفه اوتنک مقداری علی التخمین «١٦٠٠٠» بالیه‌در .

مصراطه قضاسی : خمس سنجاغنک شرقی ساحلنی تشکیل ایدوب بو نام ایله
یاد اولنان برونک جنوبنده «طرابلس غرب»دن «بنغازی» ولایتنک مقر
اداره‌سی اولان بنغازی شهرینه کیدن ساحل یولنک اوزرنده و «خمس»ه
اون ایکی ساعت مسافه‌ده کائن «مصراطه» موقعی قضا مرکزیدر .

سرت قضاسی : طرابلس غرب ولایتنک منتهای حدود شرقیسی و بنغازینک
منتهای حدود غربیسی تشکیل ایدن «سرت کبیر» و یخود «کبریت» کورفزینه
نسبتله یاد اولنمشدر .

قضا مرکزی اولان «اسیرت» قصبه‌سنک «خمس»ه اولان مسافه‌سی طقسان
التی ساعتدر .

زلیطنیه قضاسی : مصراطه برونی ایله «خمس» آره‌سنده و ساحل
بحرده «لبده» خرابه‌سیله «راس الطابیه» موقعنک جهت شرقیه‌سنده واقعدر .
بو قضاده «آربه» کثرتلی اولرق یتیشور . و علی التخمین بر ملیوندن فضله خرما اغاجی
موجود اولدیغندن خرما دخی مبذولدر . بوراده خلفه اوتی ده یتیشور .

وفقط بوڭا قیصه‌جه اولدیغندن ولایتڭ دیگر طرفلرنده چیفته نسبت
اوقدر مقبول دکلدر .

تکمیل قضاده بولنان نفوس (١٢,٠٠٠) قدر تخمین اولنیورکه بونلڭ جمله‌سی
اسلام وانجق (١٥٠) قدری یهودیدر .

نفس طلمیثه ساحل بحرده اولمغله دکزدن یارم ساعت ایچروده‌در .
دکز ایله قصبه آره‌سنده قوم طاغلری موجود اولدیغندن بونڭ هواسی اوقدر ایو
دکلدر . وصولری ده فنادر .

« طلمیثه » قصبه‌سنڭ بر اسکله‌سی واردر . فقط بو اسکله « اطابه » اسکله‌سی
کبی کوچك کمیلرڭ بارینه بیلمه‌لرینه مساعد دکلدر .

« نفس طلمیثه » ده « سید عبدالسلام » نام ذاتڭ درکاه وتربه‌سی واردر .
بو ذاتڭ حرمت تربه‌سنڭ جوارنده اقامت ایدن اهالی ویرکودن معافدرلر
ودرکاهده علوم دینیه تحصیلیله مشغول ایکی یوز قدر طلبه موجود اولدیغی کبی انقاض
وانقاض قدیمه بونلرجه ده قصرلر واردر .

« نفس طلمیثه » (٢٢) درجه (٢٩) دقیقه (٤٠) ثانیه عرض شمالی و (١٢)
درجه (١٤) دقیقه (١٠) ثانیه طول شرقی‌یه مالك اولوب مرکز لوایه اولان
مسافه‌سی یدی ساعتدر .

مسلطه قضاسی : « درنه » « اطابه » ایله خمس قضاسنڭ جهت جنوبیه‌سنده
واولدیغجه عارضه‌لی بر زمینده کائن واطراف وجوانبی تپه‌لك ایله محدود ومحاطدر .
اشبو قضاده بولنان عشایرڭ قسم اعظمی مسکون وانجق بر قسم جزئیسی غیر مسکوندر .
مقدار نفوسی (١٠٠٠٠) کشیدرکه بونلڭ (٢٠٠) ی یهودیدر .
بو قضا داخلنده باشلوجه اولمق اوزره نباتات محصولات ارضیه‌سی[1] زرع ایدیلیر .
بغدای آرپه قدر مبذول دکلسه ده بغدای دخی یتشور .
« مسلطه » قضاسنده طاسه وکرچ نامیله ایکی سهولتی‌در . مرکز قضا اولان
« نفس مسلطه » قصبه‌سی اساساً اوچ قصبه‌دن تشکل ایتمشدر . بو سببله قصبات
اسمیله ده یاد اولنور . کرك « نفس مسلطه » قصبه‌سی وکرك اطراف وجوانبنده
بولنان کویلر سطح بحردن (٢٠٠) الی (٥٠٠) متره قدر مرتفع بولندیغندن
قویو قازمغه وصونده‌لرڭ ایچلرك خیلوجه دخی مشکلاتدن .
بناءً علیه بو یرلرده بولنان اهالی صونداکی ایچون صهریجلره مراجعت ایدرلر .
شوقدرکه یاغمورڭ آز اولدیغی سنه‌لرده اهالی صو قحطنه قارشو زیاده‌سیله
مشکلات چکرلر . وبوندن قضا اهالیسی موجود اولان یالکز اوچ قویو
ایله اداره اولمغه مجبوریتنده قالیورلر .
« نفس مسلطه » ده اوچ جامع ایله سکز یوز خانه ویر قوه ایله دده دکرمنی واردر .

[1] اسپه ، بادم ، اوزوم ، الما ، ارموت ، نار ، شفتالی

قضانك اخراجاتی زیتون یاغی ایله هالی دن عبارتدر .

هر هفته کونلری بازار قورلیور . (طهاهونه) ، (ارفله) ، (مطلطه)

(طلیته) ، (درجس) دن برچوق ذخائر وحیوانات کتیره‌رك بیع وفروخت

ایلدیکندن بو بازارده پك زیاده غلبه‌لك تصادف اولنور .

قضانك الڭ مرتفع بر نقطه‌سنده مثلث مختلف الاضلاع شکلنده تخمیناً ایکی

بیك سنه‌لك بر قلعه خرابه‌سی موجوددر .

نفس قضانك سکنه‌سی (٢٠٠٠) قدر تخمین اولنور .

مرکز لوایه اولان مسافه‌سی درت ساعتدر .

اوفیله قضاسی ——— : خمس سنجاغنك قسم جنوبیسنی تشکیل ایدوب کاه

ایله (قرانه) سنجاغنی تحدید ایدر .

اشبو قضانك زراعت وفلاحت نقطهٔ نظرندن سائر طرابلس غرب ولایتی

قضالرینه نسبت فوق الحد اهمیت مخصوصه‌سی واردر .

(اورفله) قضاسی (سوفجینه) (دنیار) ، (وادی بریه) (بنی ولید) وادیسیله

قسم اعظمنه تشکل ایدر .

بو وادیلر میاننده الڭ مهمی (بنی ولید) وادیسیدرکه جبل غربی سنجاغندن کالنه

غربانلغك شرقنده حوضی خط اجتماع میاهلری اشبو وادیده منتهی اولور .

وادینك طولی تخمیناً ساعت قدر تخمین اولنور . وادیکره طوغری یاقلاشدقجه

عرض توسیع ایده‌ه ییکریوز متره یه قدر واصل اولور .

سائر اندکر اوچ وادی بنی ولیده برلشدکدنصکره (طهاوریه) ینقنده دکزه

منتهی اولورلر .

بونلرك طوپراغی غایت یاغلی ومعادنات اخضیندن قرقدر .

بناءً علیه بورالرده پك چوق مقدارده آرپه ایله بغدای یتشدیکی کبی زیتون ،

انجیر ، پرتقال ، الما ، قاربوز ، وقاون دخی یتشور .

وهر سنه برچوق اخراجات وقوع بولور .

اصل قضا (وادی بنی ولید) ك طرفینده که تپه‌لر اوزرینه مبنی اولنورلی

کوچك کویلردن عبارتدر .

بو کویلر عادتا اهالینك آرپه وبغدای وضعنه مخصوص انبارلری مقامندر .

(اورفله) قضاسی اهالیسی عمومیتله خیمه نشیندرلر . ایلك بهارده (سوفجینه)

وادیسی وبازمونکرانسی (بنی ولید) وادیسنی اشغال ایدرلر .

(اورفله) کویلرینك هر برنده کندویه مخصوص بر قویو واردر . بو قویولرك

صویی اصلا توکنمزسه ده ارتفاعلری زیاده [٢٥ : ٨٠ قولاج] اولدیغندن

بوندن مزروعات صولامغه قابل دکلدر .

بقعه‌ده واقع (زنايهه) قصبه‌سيدر.

بو قصبه‌یه بر دقیقه مسافه‌ده کائن برقاچ فانه‌دن عبارت ایدن (اشرشره) نام کوچك خوبك اوزرنده و (خمس) قصبه‌سنه اون ایکی ساعت مسافه‌ده کائندر.

فزان قطعه‌سی

بو قطعه طرابلس غرب ولایتی (صحرای کبیر) دن تفریق ونمذکور ولایتك قسم جنوبیسنی تحدید ایدر.

اساساً برطاقم قورقه واحه‌لردن وبیابانه چوللردن عبارت اولوب بیك باشلی ایکی یایلا تشکیل ایلمشدر.

بو یایلالردن شمالده‌کی (حمادا) وجنوبده‌کی (مرزوقه) نامیله نبامدر.

بونلردن شمالده بولنان (حمادا) یایلاسی غایت حدید قیالق وصودن عاری اولدیغندن اصلا منبت ومحصولدار دکلدر.

(ابه ولید) و (اسونجیه) وادیلری قیسه کونلری کجیله‌جك درجه‌لرده سیل باصدیغندن بونلر ایلك بهارده پك کوزل یتیشیلیورلر.

بنا برین یاز کونلری خوشلرینه وقوراقلقلری ملابسیه اطراف وجواردن طوپلنوب کلان عشیرتلر بورالرده خیلی مدت کرك کندیلرینی وکرك حیوانلرینی اعاشه واداره‌یه موفق اوله‌بیلیورلر.

مرکز قضا اولان کوی سطح بحردن بیك یوز متره مرتفع واطراف وجوانبی یشیللك ایله محاط اولدیغندن هواسی فوق‌الحد جیددر.

(طرابلس) ه اولان مسافه‌سی (١٦) ساعتدر.

هفته‌ده ایکی دفعه (بازار ایرتسی وپنجشنبه کونلری) بازار قوریلور.

فقط بو بازارلرده‌کی آلیش ویریش (مسلاطه) ده‌کی قیاس اولنمز.

زناهیه قضاسی —— خمس سنجاغنك جنوب غربیسنی تشکیل ایدوب بو سنجاغی (جبل غربیه) سنجاغندن آییرر.

اهالیسی عمومیتله خیمه‌نشین اولدقلرندن بیك باشلی کوی یوقدر.

اراضیسی محصولدار اولدیغی جهتله آرپه وبغدای کثرتله اوله‌رق یتیشور.

وقضا اهالیسی اداره‌یه کفایت ایتدیکی کبی دیگر قضالره دخی کوندریلیور.

مرکز قضا کندی نامنه نسبتله (زناهیه) دخی نامیله یاد اولنان طاغلك

(خروج اسود) و (خروج ابیض) نامنده اولان ایکی سلسلهٔ جبال
بو یایلایی قطع ایتمشدر .

جنوبده کی کلنجه : بو یایلا غایت منبت و محصولدار اولوب شرقدن غربه طوغری
اوزانمش و آلتمش کیلومتره طول و درت یوز الی کیلومتره عرضه مالك بولنمشدر
(فزان) قطعه سنك ان مسکون اولان قسمی بوراسی اولوب مقدار سکنه سی
جمعیت اهالیسی اوطوز اوزره الی بیکدن التمش بیك راده سنده در .
سکنهٔ مذکوره خرما ایله تعیش و بنه کوچك کوللردن اخراج ایتدکلری (انطرون)
و (صحرای کبیر) و (اسودان) دن کتیردکلری اوته بری اشیا ایله تجارت ایدرلر .
تقسیمات پولتیقهٔ جزئیه : اشبو قطعه (طرابلس غرب) ولایت جلیله سنه مربوط بر سنجاقه
اولمغله تقسیمات اساسیه سی بر وجه آتی بیان اولنور .

فزان سنجاغی ______ : بو سنجاق مرکزه مربوط ناحیه (اسیه) و (اسحو)
و (قرتوران) ، (اشطی) ، (سوکنه) ، (جفرهٔ شرقیه) ، (غات) قضالری نامیله
التی قضایه تقسیم اولنمشدر .

مرزوق قصبه سی ______ : سنجاق مرکزی فوق العاده اهمیت عسکریه و تجاریه یی
حاوی اولان (مرزوق) قصبه سیدر .
مذکور قصبه مرکز ولایت اولان (طرابلس غرب) شهرینك جنوب شرقیسنده و شهر مذکورك

بیکوز اوتوز کیلومتره و ایکی یوز اوتوز بش ساعت مسافه سنده کائندر .
(مرزوق) ، التی بیك سکنه یه و (تمبوقطو) ، (بورنو) ، (غات) ، (غدامس) ،
(تونس) ، (قاهره) ، و (طرابلس غرب) موقعلرندن کلوب کیدن برچوق
کاروانلرك ممری اولمغله بیوك اهمیت مخصوصه یه مالکدر .
شهرك محیط خارجیسی همان ایکی انکلیز میلی اولوب عموماً دیوارلر چیوردن
یاپلمشدر .

شوقدرکه : زینت ایچون مذکور دیوارك اوزرینه برچوق طوز پارچه لری
قاقلمش اولدیغندن کونشده بو طوز پارچه لری ازچوق پارلادیورلر .
محیط خارجینك تقاطع منابعنده مدور و مربع الشکل باشتونلر موجود ایسه ده
بونلرك بعضی جهتلری قسماً خراب اولمش کیدر .
شهره خارجدن نظر اولندیغی صورتده پك کوزل بر منظره ارائه ایدر .
انجق ۲۶ درجه عرض شمالیده بولندیغی جهتله هواسی فوق العاده صیجاقدر .
بو سببله برچوق اهالینك غیری اجنبی اوراده اقامت و هوا ایله حسن امتزاج
ایلمکجه تمکن یوقدر .
۲۶ درجه عرض شمالیه مالك اولمغله و بو سببله خط استوایه نسبتاً یقین بولندیغی
شبه قطعه نك موقعیده فضا انتخاب اولنمشدر

(امرزوده) بر حفره درونه بنا وانشا ایدلمشدر . بوحفره نك اطرافی
خفیف میل ایله یایلالره منتهی اولیور . وبونلرده طوپلاییرکه قصبه یه لایقیله جریان
هوا آلمز . واطراف وجوار کاملاً قومدن عبارت اولدیغندن گونده ورلری
شدت حرارت شمس ایله ایصانه بوقوم درجهٔ حرارتك بیتون ترفعنه یاردم
ایدر . بوسببله درجهٔ حرارت اکثریا کولکه ده قرق وقرق ایکی یه
نحنه دوتمز . بنا برین اهالی مملکت عربستانك اکثر محللرنده اولدیغی کبی
ابنیه نك زیر قاتنده مخصوصاً یاپلمش اولان اوطه لرده اوطورمغه مجبوریتنده
قالیورلر .

شمال روزکاری جنوب ایله بر درجه یه قدر شدت حرارتی تخفیفه مدار اولیورسه
بوروزکارك جوبی اصلا آرزو اولنمز .

(امرزوده) قصبه سنك جهت شمالیه سنده بر طاقم مملحه ایله دها اوته لرده بتمز جوارنده
زنکلی ایله حصوله گلمش بر اکمصولر واردر . بونلر بر چوق میاسما حصوله گتیررلر .
شمال روزکارینك جنوبیه نقل اتدیکی بو مواد میاسماویه قصبه درونده بر چوق
خسته لقه وباخصوص اسهاله باعث اولیور . بنا برین بوبرلر (امرزوده)
قصبه سنی اجمه یك مضردر .

جنوب روزکارینه گلنجه ؛ بالعکس حرارتی تزئید ایدر ، وعادتاً یاقیجی

بوجهله برنبانك الك تمسی مثره اوزاغنده طورانه برادمك حس ایده جکی
قدر صیجاقده اسرسه ده شمال روزکاری کبی بر چوق عفونت وامراضه تولید ایتمز .
بوده قصبه نك جهت جنوبیه سنده شمالنده اولدیغی کبی بر چوق مواد میاسماویه
حصولنه باعث اوله جق مملحه لر واکمصولر بولنمدیغندندر .

(امرزوده) قصبه سنك اطرافنده پك چوق اغاجلر یوقدر . و (وفراه)
سنجاغنك جهات سائره سنده مثلا شطی ، سوکنه ، وادی شرقی ،
غربی ، قضا وناحیه لرنده اولدیغی کبی بوراده انجیر ونار اغاجلری بولنمز .
اك زیاده خرما اغاجلری کوزه چارپار . وبوراده کی خرما
اغاجلرینك قسم اعظمی غایت صیق یاپراقلی اولدیغندن خرمالقلر شهرك اطرافنده
غایت کوزل کولکه لکلر تشکیل ایدرلر .

(امرزوده) ده نار وانجیر وسائره کبی میوه یتشمدیکی کبی سبزه دخی نادراً
یتشور . صو دخی کچی صودندن عبارتدر .

تجارت نقطهٔ نظرندن (امرزوده) قصبه سی (اغدمس) قصبه سندن پکده
کرو قالمز . وبعض جهتلرده اوکا تقدم بیله ایدر .

خصوصیله شو صوك سنه لرده (امرزوده) دها زیاده ترقی ایتمشدر .
(اغدمس) قصبه سنده اولدیغی کبی (امرزوده) ده دخی سنه نك موسم مخصوصنده

بیکلرجه دوه‌لردن عبارت کاروانلر کلوب کیدر .

بو کاروانلر (سودان) و (تواریک) مملکتی داخلنده اجرای سیر و سیاحت
ایدرک بو یولده بولنان هر نوع اشیای تجاریه‌یی نقل ایدن برچوق اسلام
تجارلری طرفندن سوق و اداره اولنور .

(مرزوق) ، تجارت نقطۀ نظرندن چوق زمانلردن بری (غدامس) ایله
رقابت ایتمکده‌در .

فی الحقیقه (مرزوق) ، قبسی (بورنو) ، و (حوصه) ، ممالکیله اوادی
واقانم ، جهتلرنده (مصر) ، و (بنغازی) ، و (طرابلس غرب) ه کیدن
یول یوللرینك اوزرنده بولندیغندن دها زیاده حائز اهمیت تجاریه‌در .
بوندن ایسه (آغادیس) واسطه‌سیله (غدامس) ه کلان یول نسبتاً دها
آز امیندر .

معمافیه اموال و اشیای تجاریه برچوق دوه‌لردن عبارت بیوك جمعیتلرله
سوق و نقل اولندیغندن امنیت مندرس اوقدر نظر اعتنایه آلنمغه شایان دکلدر .
موضع جغرافیا اقتضاسنجه (غدامس) ، ایله اك زیاده مناسبات تجاریه‌ده
بولنان (تمبوقطو) ، ایسه حوصه ممالکنك جهۀ غربیسی و (اسقوطو) دنده‌ر
طرفلری و (مرزوق) ، ایسه ده (حوصه) نك جهۀ شرقیسی و (بورنو) ممالك

و پای تخت حکومت اولان (قوقا) ، شهر جسیمی و (حوصه) نك جهۀ شرقیسی
و (واداي) ، کونلك جهۀ شمالیه و شرقیه‌سیدر .

ایشته بو یوللردن برچوق اموال تجاریه اخذ ایدرك طوپلانان کاروانلر
(بیلما) ، دمرکجه‌رك (قطرون) ، قطعه‌سنه داخل اولان (تجهری) ، (واقطاوله)
ناحیه‌لرینه اوغرایه‌رق (مرزوق) ه واصل اولورلر .

(مرزوق) ، دن ده (طرابلس غرب) ه ویا (بنغازی) ولایتنه ویاخود مصر
خدیویته سوق و نقل اولنور .

سالف الذکر اموال تجاریه‌نك نه‌لردن عبارت ایدوکی (سودان) مرکزی
محصولات نباتیه و معدنیه‌سی ، نامیله آتیده یازیلاجق مقالۀ مخصوصه‌ده تفصیل
بیان اولنه‌جغندن اورایه مراجعت اولنملیدر .

(مرزوق) ، یالکز تجارت نقطۀ نظرندن حائز اهمیت اولمیوب یده‌ادی
حج شریف ایچون (سودان) مرکزی ، و صحرای کبیرك جهات مختلفه‌سندن طوپلنوب
کلان حجاج مسلمینك وقفه‌سی اولمغله ده ایروجه حائز اهمیت مخصوصه‌در .

سریه قضاسی ——— : اشبو قضا قزا لواسنك شمال شرقی جهتنی
تشکیل ایدر .

قضا مرکزی (مرزوق) ، قصبه‌سنك شمال شرقیسنده و مذکور قصبه‌دن (جوفرا) ،

واحه‌ده کائن «اسوکنه» ، موقعنه گیدن یول اوزرنده «ایسه» ، قصبه‌سیدر .

«ایسه» ، قصبه‌سی شمال شرقیدن جنوب غربی‌یه طوغری (اوزانان) «هروج اسود» طاغلرینك اوجنده تقاطع یاپدقلری آره‌ده کائن اولوب «مرزوقه» ، ه اولان مسافه‌سی ٦٠ ساعتدر .

قصبه‌نك جوارنده «حاجانه» ، ایله «قاره‌دا» ، موقعی بولندیغی کبی شمال شرقی وکذلك «مرزوقه» ، دن «اسوکنه» ، یه گیدن یول اوزرنده کائن «اشقو» ، موقعی موجوددر .

ازقر توارك قضاسی ـــــ : قره‌لونسك جهت غربیه‌سنی تشکیل ایدن بو قضا تشکلات طبیعیه جهتیله دیگرلی قضالردن فرقلیدر .

طبیعت ارضی اورالرده نباتات واشجار مثمره یا بوراده یتیشدیره‌مز . بالعکس معادن ایله مملودر . واراضی زیاده‌جه صرب وحجرلیدر .

اهالیسی توارك اقوامندندر .

شاطی قضاسی ـــــ : «فزان» ، ك شمال غربیسنی تشکیل ایدر .

قضا مرکزی «مرزوقه» ، ك شمال غربینده وتقریباً (٧٠) ساعت اوزاقلقده «اجیل تربیا» ، نك غرب جنوبینده واقع

و (٧٧) درجه (٢٩) دقیقه (٥٠) ثانیه عرض شمالی (١٠) درجه (٢٤) دقیقه (٠) ثانیه طول شرقی‌یه مالك اولان «ایدری» ، قصبه‌سیدر .

«مرزوقه» ، دن ایرلادن بر یول «وادی غربی» ده گیدکدن صکره «ایدری» ، یه واردقده دخی «حماده الحمرا» ، و «حماده» ، «غدامس» آره‌سنده امتداده ، موقعنه و «اجیل غربیان» ، دن مرکز ولایت اولان «طرابلس غرب» ، شهرینه گیدیکی ودیگر یول دخی [illegible] اولان «غات» ، قصبه‌سنی «ایدری» ، یه ربط ایتدیکندن بو نقطه دخی اولدقچه حائز اهمیتدر .

سوکنه قضاسی ـــــ : «فزان» ، ك قسم شمالیسنی تشکیل ایدر .

قضا مرکزی «جوفرا» ، واحه‌ده کائن «اسوکنه» ، موقعیدر .

«جوفرا» ، دخی مهم اولدقچه منبت اولوب «الهروج» «اسود» ، ك شمالنده واقع «اجیل اسود» ، ك تپه‌لریله دائراً مادار احاطه اولنمش ولو [illegible] اشبو واحه‌ده‌کی نقطه نظرندن آیروجه حائز اهمیت مخصوص بولنمشدر .

«اسوکنه» ، قصبه‌سی (٢٩) درجه (٤) دقیقه عرض شمالی و (١٧) درجه (٢٨) دقیقه طول شرقی‌یه مالك اولوب «مرزوقه» ، ك شرق شمالیسنده و بوراده‌ن ساعت اوزاقلقده کائن و دائراً مادار ایکی سوریله محاطه‌در .

«غات» ، ایله «مرزوقه» ، قصبه‌لری کرورسنده و مذکور قصبه‌لرده کلان یوللرك

دخی (غدامس) و (مرزوقه) قدر اهمیتلیدر .

(غات) قصبه‌سیله (غدامس) (تونس) ك جهه جنوبیه‌سیله توارك

اقوامی ممالکنه طوغری عادتا برر (باشیتوده) طرزنده ایلرولمش و (صحرای کبیر)

و (سودان مرکزی) و (سودان غربی) یوللرینك و بو یوللردن کلوب کچن بیوك

کاروانلرك (مرزوقه) منتها اولمه اوزره ده — بونلره اوغرامقسزین

کچوب کیتمه‌لری امکانسز بولنمه اولمغله بو ایکی نقطه‌نك سودان تجارتجه (خرطوم)

قدر اهمیتی اولدیغی انکار اولنمز .

قضا مرکزی (مرزوقه) دیوز اوتوز ساعت مسافه‌ده کائن (غات)

قصبه‌سیدر .

غات قصبه‌سی —— : (اوجیوز) (اوجیوز اللی) قدر خانه‌دن عبارت اولوب

اوراسی لطرز معمایس (مرزوقه) و (غدامس) ك اورتنیکنده واقعلیدر

(٢٤) درجه (٥٧) دقیقه (٠) ثانیه عرض شمالی (٧) درجه (٥٧)

دقیقه (٠) ثانیه طول شرقی‌یه مالك بولنمسی جهتیله هواسی غایت مجاقدر .

فقط صوتداری که منبعلر (مرزوقه) و (غدامس) وخارجکی قدر مصمص

دکلدر . وجنوبیله ده شمالی روزکارلری (مرزوقه) ده‌کی کبی

بیوقدر علی و ارضه باعث اولمز .

محل تلاقیسنده بولنمغله دخی اشبو موقعك اهمیتی درکاردر .

(جوفرا) واحه‌سنك شرقنده واقع و (٢٩) درجه (٤) دقیقه عرض شمالی

و (٢١) درجه (٢٧) دقیقه طول شرقی‌یه مالك اولان (هون) ناحیه‌سیله

(ودان) اشبو قضانك مشهور موقعیدر .

خفره قضاسی —— : (فزان) لواسنك جنوب شرقیسنی تشکیل ایدر .

(مرزوقه) دن (ابلیما) وسطیله (بورغو)

و (خانم) ممالکنه و (واداي) کونتك حوضه شرقیه و غربیه‌سیله حوضه جنوبیه‌سنه کیدن

یول بوراده کچدیکی جهتله بو قضا لوانك (اشطی) قضاسندن دها اهمیتلی بر جهتدر .

قضا مرکزی (خفره) قصبه‌سی اولوب (اشرقیه) و سودان مرکزیله (مرزوقه)

اره‌سنده آمد شد ایدن کاروانلرك ممری اولان (قطرون) و (تجیری)

موقعی مشهوردر .

غات قضاسی —— : (فزان) لواسنك منتهای غربنده و (توارك) ممالك

حدودنده‌در .

(توارك) و (جزر) ایله (فاس) ك جهه جنوبیه‌سنده کائن (توغات)

ممالکنه و حوضه‌نك (اسقوطو) (فانو) کبی اك مشهور شهرلرینه و (تیموقطو) یه

و (آغادس) ه کیدن کاروانلر بوراده کچرلر . و بو سببله اشبو (غات) قضاسی

«غات» قصبه‌سنده ده برچارشو واردر.

اموال و اشیای تجاریه ایام مخصوصه‌ده اوراده موقع قرابه‌یه قونیلرده
بیع و فروخت اولنور.

اهالیسی کاملاً اهل اسلام اولوب اکثریت توارق اقوامندن ایسه‌ده آزاد
اولمسه سیاهیلر ایله اقوام سائره ده واردر.

«غدامس»، «مرزوق»، «غات»، واحه‌سی اشجار مثمره ایله‌در
قصبه‌لرک اطراف و جوانبی کاملاً بنجیرلرله محدوددر.

بوراده نباتات دخی نسبتاً ایو یتیشور. اشجار مثمره‌نک قسم اعظمی «پورتقال»،
«لیمون»، اغاجلرندن عبارت ایسه‌ده خرما و سائره اغاجلری ده میوه‌جکدر
کاربانلرک جمعیتلی اولەرق گلوب گیده‌جکلری زمان ایلول ایله تشرین ثانی
ایلریدر.

بو ایرده بعضاً بیکلرجه دوه‌لردن عبارت بیوک کاربانلرک «مصر»،
«بنغازی»، «طرابلس»، «جبل جزائر»، «فاس»، «واحه»، «البوغاف»،
ممالکندن گلوب گیتدکلری گورولیور.

٧ ــ بنغازی ولایتی

بو ولایت شمالاً «بحر سفید»، شرقاً «خدیویت مصریه»، غرباً «طرابلس غرب»
ولایتی جنوباً «لیبی»، چولی ایله محدود و محاط اولوب مساحهٔ سطحیه‌جه «طرابلس غرب»
ولایتندن کوچک اولدیغی کبی داخلنده کرک مسکون و کرک خیمه‌نشین اولەرق
اقامت ایدن اهالینک مقداری دخی نسبتاً آزدر.

ولایتک اک زیاده غوربلک اولان جهتلری ساحل بحر ایشو ساحله موازی
اولمق اوزره غربدن شرقه طوغری امتداد ایدن «جبل اخضر»در.

فی الحقیقه ایشو «جبل اخضر»، اکثر محلرنده برچوق مغاره و وقوعاتک
چاغلیانلره مالک اولدیغی جهتله ولایتک اک زیاده اسکانه قابلیتلی بر قسمی
عد اولنه‌بیلیور.

بنغازی ولایتی تقسیمات ملکیه جهتیله مرکزه مضاف قضا و نواحی و «برده»
«دونه» سنجاغنی شاملدر.

مركز ولايت ساحل بحرده كائن وكوزل بر ليمانى حاوى «بنغازى» شهريدر.

بنغازى شهرى ـــــ (٣٢) درجه (٨) دقيقه (٠) ثانيه
عرض شمالى و (١٧) درجه (٤٦) دقيقه و (٠)
ثانيه طول شرقيه وتقريباً اوچيوزى آوروپالى اولمق اوزره اون بش بيك
نفوس مسلمه يه مالكدر.

شهر مذكور تحت البحر موجود اولان بحر سفيد تلغراف قابلولرينك استاسيونى
اولديغى كبى بر ده طوغريدن طوغرييه «صحراى كبير» داخلنده كائن «وداى»
ممالكنه كيدن يولك مبدأنى تشكيل ايتديكندن فوق الحد بر اهميت مخصوصه يه
مالكدر.

مركز مضافاتى ـــــ «نفس بنغازى» قضاسى «جدابيه» قضاسى «مرج»
قضاسى، «اوجله جالو» قضاسى نامنده درت
قضادن عبارتدر.

نفس بنغازى قضاسى ـــــ «بنغازى» شهريله «قارقوره» نام ديگرده
«قمينس» و «طوقره» و «سلوق» ناحيه لرندن
عبارتدر.

جدابيه قضاسى ـــــ بنغازى ولايتنك قسم غربيسنى تشكيل ايدر.

مركز قضا اولان «جدابيه» قصبه سى كريت كورفزنده واقع «اقاره» جزائرينك
قارشوسنده و داخلده واقع اولوب (٣٠) درجه (٥٤) دقيقه (٠)
ثانيه عرض شمالى و (١٧) درجه (٥٩) دقيقه (٢٠) ثانيه طول شرقيه يه
مالكدر.

مركز ولايته اولان مسافه سى (٤٨) ساعتدر.

«برقه» ناحيه سى «جدابيه» قضاسنه مربوطدر.

مرج قضاسى ـــــ بنغازى ولايتنك قسم شماليسنى تشكيل ايدر.

مركز قضا اولان «مرج» قصبه سى (٣٢) درجه (٢٥) دقيقه
(٠) ثانيه عرض شمالى و (١٨) درجه (٤١) دقيقه (٤٠)
ثانيه طول شرقيده و مركز ولايتك (٢٧) ساعت اوزاغنده در.

«حامه» «دريه» ناحيه لريله (٣٢) درجه (٤٢) دقيقه
(٥٠) ثانيه عرض شمالى (١٨) درجه (٢٤) دقيقه (١٦)
ثانيه طول شرقيده كائن «طولميثا» ليمانى «مرج» قضاسنه مربوطدر.

اوجله وجالو قضاسى ـــــ اشبو قضانك ديگر اوچ قضايه نسبتله بيوك
بر اهميت مخصوصه سى واردر.

اوجله جالو قضاسى «بنغازى» شهرينك (٢٥٠) كيلومترو جنوبنده

وقوع (اوجله وجالو) واحه‌لرندن عبارت اولوب بو واحه خدیویت مصریه‌نك
شرق شمالی جنوبنده بوغازی (سیوه) واحه‌سنه طقوز و (بنغازی) لیماننه
سكز كونلك بر مسافه‌ده وقوع اولدیغی كبی مصره و جانب حجاز مغربه طوغری
كیدن اوزره (تواریك) ممالك داخلنه كلانلر و (بنغازی) یه
واردی ممالك كیدن كاربانلرك‌ده وقفه‌سیدر.

قضا مركزی (بنغازی) یه (۱۱۸) ساعت مسافه‌ده و (۲۹)
درجه (۴) دقیقه (۵۰) ثانیه عرض شمالی و (۱۸) درجه
(۵۲) دقیقه (۱۰) ثانیه طول شرقیده كائن (اوجله) قصبه‌سیدر.
(جالو) ایله ناحیه‌لری اشبو قضانك مضافاتندندر.

درنه سنجاغی — (بنغازی) ولایتنك شرق شمالیسنی تشكیل ایدر.
سنجاق مركزی ساحل بحرده كائن و بر لیمانی حاوی
(درنه) قصبه‌سیدر.

سنجاق مضافاتی — (بومبه) قضاسیله (طوبروق) قضاسی
(درنه) سنجاغی مضافاتندندر.

بومبه قضاسی — (درنه) سنجاغنك قسم شرقیسنی تشكیل ایدر.
قضا مركزی ساحل اوزرنده كائن و غایت كنیش

بر لیمانی حاوی (بومبه) قصبه‌سیدر.
(بومبه) لیماننك وسعتیله افریقای شمالی لیمانلری آره‌سنده حقیقة
بیوك بر اهمیتی واردر.

طوبروق قضاسی — درنه سنجاغنك منتهای حدود شرقیسنی
تحدید ایدر.

قضا مركزی كوچك بر لیمانی حاوی اولان (طوبروق) قصبه‌سیدر.
(بومبه) ایله (طوبروق) و (درنه) نك اهمیت مخصوصه‌لری جداً
شایان تذكاردر.

فصل ثالث

جغرافیای اقونومیقی وستاتیستیقی

نباتات ـــــ طرابلس غرب وبنغازی ولایتلری اراضیسی میاه جاریه‌دن محروم اولدیغی
کبی یغمور دخی نادراً یاغدیغندن طپراغك هرنقدر قوه انباتیه‌سی
زیاده ایسه ده محصولات نباتیه آزدر .
بعض واحه‌لرده زرع اولنان حبوبات بغدای ، آرپه و (قشنه) (*) دن عبارتدر .
ولایتك اکثر یرلرنده یرلی اهالی آرپه ، و (قشنه) ایله تعیش ایدرلر .
بو ولایتلرده (مصر) (زعفران) و (اکول لوبیا) یتشدیکی کبی سبزه‌ده انواعی
واردر .
قضه اولنان (صفصفه) دینیلان برنوع اوت دها واردر که بونك تخملری
(قراده) سنجاغنه اکل اولنور . و ولایتك اکثر محلرنده تخملری آلندقدنصکره چاپاری
حیوانات یدیریلور .
برده (حلفه) اوتی یتشور که بو اوت غذایی نباتدر . و (طرابلس غرب) ولایتنك
اکثر یرلرنده نشو ونما بولنان تجارته فوق الحد یاردم ایدر .

(*) برنوع ذره .

اشجار : خرما ، انجیر ، پورتقال ، بادم ، لیمون ، زیتون ،
تفاح ، نار ، ونادر اولارق آرمود ، اریك ،
عناب ، زردالی ، آغاج قاوونی ، قیسی ، ماندالینه ، اغاجلرینه تصادف ایدیلیر .
بعض یرلرده آصمه کوتوکی دخی واردر .
بونلردن انجیر ، پورتقال ، بادم ، لیمون ، زیتون ، ......
وسائره هریرده یتشدیرلرسه ده خرما یتیشور . ولایتك برچوق یرلرنده
یرلی اهالی خرما ایله تعیش ایدرلر و بعضکره حیوانلری دخی بونکله اعاشه‌یه
مجبور اولورلر .
لیمون و پورتقال اغاجلری کثرتله اولارق (طرابلس غرب) وجوارینده
(اغاق) واحه‌سنده و مواقع سائره‌ده بولنور .
(زیتون) ك زیاده‌جه اولارق یتشدیکی محل دخی (جبل غربی) سنجاغی ایله (غریان)
و (مصراطه) قضالریدر .
حیوانات ـــــ : مواشی و دواب جنسندن قرمان قویونی ، کچی ،
مالطه کچیسی ، اینك ، اوکوز ، دوه ، آت ،
حمار ، بولنور .
مسافه سفریه‌یه و خصوصیله چوللرده اجرای ... اوزون مسافه‌لره آچلقه و صوسزلغه

محمل اولدیغی ایچون اك زیاده مقبول و معتبر اولان و اکثریته نقلیاتده قوللانیلان
(دوه) در .

حیوانات سائره دن کدی، کوپك، چقال، ییلان، عقرب، کرتکله
یابان کدیسی، قپلان، خروس، و طاووقده پك چوقدر .

بعضاً ده لر قراده جبللرنده (آرسلان) کورلدیکی دخی واردر .

قوشلردن هدهد، قره قوش، آتمجه، لیلك (لقلق) آق بابا،
بولندیغی کبی آو قوشلرینك بعض جنسلرینه ده بولنور . وشو جهتله طوزاق چوالقلری
صید اولنور .

معادن : طرابلس غرب ولایتی معادنجه پك او قدر زنکین دکلدر .
بوراده اخراج و فتح اولنان معادنك اك بیوك باشلیجه‌سی (تیمور)
(کمور)، (کبریت)، (کول و قیاطوزی) ایله (نطرون) در .
بونلردن (کبریت) معدنی پك از مقدارده اولهرق (کبریت) کورفزی
کنارنده و (نطرون)، (فزان) سنجاغنده بولنور . (طوز) ایسه غایت چوقدر .
(فزان) سنجاغنك مرکزی اولان (مرزوق) قصبه‌سنك شمالنده کی (نطرون)
(ودانده)، نام کوچك کوللردن و (تاجوره) ده کی ملحه‌دن چیقاریلیور .
(نطرون) معدنی کذلك فزان سنجاغنده بولنور .

وهرسنه دخی ولایتده هر طرفده بر چوقده (طوز) ایله (نطرون) اخراج اولنور .
جبل غربی سنجاغنده (تیمور) ایله (کمور) معادنی وارسه ده بونلرده هنوز ایشلدیلمیور .
بنغازی ولایتنده ایسه طوز معدنی پك چوقدر . وهرسنه اخراج و فتح اولنان طوزك
مقداری ٥، ملیون کیلوغرام قدر تخمین اولنور .

کرك طرابلس غرب وکرکسه بنغازی ولایتلرنده (باقر) (کوکورد) معادنی
بولندیغی کبی (فیل دیشی)، و (آلتون توزی) دخی بولنور .
(فیل دیشی) ایله (آلتون توزی) (صحرای کبیر) ایله (سودان مرکزی) جهتلرندن
کتیریلیور .

صنایع : بو ولایتلرده صنایع لزومی قدر ترقی ایده مامشدر .
یالکز برنجی درجه ده احتیاجات اهالی‌یی تسویه ایده جك
شیلر اعمال اولنورکه اونلرده یولك و ایپك منسوجات ایله حصیر و سائره دن
عبارتدر .

(مصراطه) قضاسنده و (فزان) سنجاغنده قالیچه اعمال اولنور . و خارجه ده
کوندریلیورسه ده مقداری پك جزئیدر
(غدامس) ك مشتی (طرابلس) ك عطریاتی مشهوردر

تجارت —— : تجارت بحریه‌جهتله آوروپالیلرك [انكلیز، فرانسز، ایتالیالیلرك] الندەدر . و بو تجارت (بنغازی) و (طرابلس غرب) لیمانلری و (طابیه) (درنه) (بومبا) . . . . . انكلتره‌لری اوچ میلیون فرانق [و سائر سنه احرا ایدیور] فرانق انكلتره‌دن وایكی میلیون فرانق فرانسه‌دن و برمیلیون فرانق ایتالیادن كه سنه‌ده جمعاً التی میلیون فرانق قیمتنده ادخالات وقوع بولیور .

اخراجات ایسه تقریباً اون ایكی میلیون فرانق قیمتنده‌در . و بو اخراجاتك قسم اعظمی انكلتره‌یه و بر قسمی دخی فرانسه‌یه و بر قسم جزئیسی دخی ممالك سائره‌یه‌در .

بونلرده (حلفه) دینیلان خلیج نابت اوت ایله خرما ، حنطه ، شعیر (قوه) تعبیر اولنور بر نوع كول یولی (زیتون) (زیتون یاغی) (كول و قیا طوزی) و (صابون) عماننده قوللانیلان (نطرون) صیچان صویی (عطریات) و صحرای كبیر ایله سودان جهتلرندن كتیریلان (فیل دیشی) (دوه قوشی تویی) (التون توزی) وسائره‌دن عبارتدر .

طرق تجاریه : (طرابلس غرب) ایله (بنغازی) بحر سفیدی افریقای مركزیه ربط ایدن مهم ایكی لیماندر . (طرابلس غرب) لیماننده (سودان) كیمك اوزره بیلی باشلی اوچ یول چیقار .

طرابلس یولی —— : بونلردن برنجیسی (تاجوره) لیماغندن آشه‌رق (ترهونه) سنجاغنه داخل و (جوفرا) واحه‌سی كائن (سوكنه) قصبه‌سنه واصل اولور . (سوكنه) نك جنوبنده اخروج (سود) ی كچه‌رك (سمنو) وصكره (سبها) و دها صكره (فزان) سنجاغنك مركزی اولان (مرزوق) قصبه‌سنه واصل اولور . (مرزوق) قصبه‌سنه واصل اولدقدنصكره یول ایكی‌یه آیریلور .

بری : شرقدن جنوبه استقامتی تعقیب ایدرك متعاقباً (قطرون) و (تجهری) موقعنه و حدود عثمانیه‌یی ترك ایله (بیلما) موقع مشهورینه واصل اولور . (بیلما) دن (قانم) ممالكنه داخل اوراده (چاد) كولنك حوضه غربیه‌سنی تعقیب ایدرك (بورنو) ممالكنك پای تخت حكومتی اولان (قوقا) یه واصل اولور .

دیكری : غرب جنوبیه توجهله (ازقر) و (غات) قصبالرینه واصل اولدقدنصكره اوراده حدودی ترك ایدرك توارگ ممالكنه داخل و (اغادس) دن (قانو) و بعده (سقوطو) یه واصل اولور .

ایكنجی یول : بو یولك اهمیتی درجه ثانیه‌ده‌در . طرابلس لیماننده چیقدقدن صكره طوغری (جبل غربیه) سنجاغنه واصل اولور .

و(جبل غریان)ی کچه‌رك (مزده) موقعنه و(ودان)ه (سمنو)یه شرقنده

براقه‌رق (سبها)یه و(سبها)دن ده (مرزوق)ه واصل اولور .

اوچنجی یول : بو یول همان برنجی یول قدر مهمدر .

اولا (طرابلس غرب) لیمانندن بدأ ایله (قصر یفرن)ه کلور . (قصر یفرن)دن

(نالوت) قصبه‌سنه اوغرایه‌رق ویاخود (نالوت)ه هیچ اوغرامیه‌رق طوغریدن

طوغری‌یه (غدامس) قصبه‌سنه واصل اولور .

(غدامس)دن ایکی یول چیقار .

بری : جنوب غربیجه طوغری اوزانان یولدرکه (جزائر)ك جبهه جنوبیه‌سندن

(کچر) و (الیور)ه و (توغات) اراضیسنه کیره‌رك (عینه سالا)یه واوراده‌ن

کرك (اقاسی) ممالکی داخلنه ویاخود (تمبوقطو)یه کیدر .

دیکری : طوغریدن طوغری‌یه جنوب استقامتنه توجهله (غات) قصبه‌سنه واصل اولور .

و(غات) قصبه‌سنده (مرزوق)دن کلان برنجی یول ایله برلشدکدنصکره

(صحرای کبیر) و (سودان مرکزی) ممالکنه کیدر .

بو یوللردن بشقه سوچه بوغازندن اوفق تفك مسافه‌لردن کلان یوللرده وارسه‌ده

بونلر اهمیتسز شیلر اولدیغندن اوزون اوزادیه تفصیلندن صرف نظر اولنمشدر .

بنغازی یوللری ـــــ : (بنغازی) ولایتی یوللری بنغازی لیمانی ایله

(درنه) کوچك لیمانندن بدأ ایدر .

(بنغازی) لیمانندن بدأ باشلی اوله‌رق ایکی یول چیقار .

برنجیسی : شرق جنوبی استقامتی تعقیب ایدرك خدیویت مصریه اراضیسنه داخل

و(جربوب) و (سیوا) واحه‌لرینه واصل اولور .

ایکنجیسی : طوغریدن طوغری‌یه جنوب استقامتنه توجهله (اوجله و جالو) واحه‌لرینه کیدر .

و(اوجله و جالو) واحه‌لرندن یول اوچه آیریلیر .

بری : طوغریجه جنوبه و(قوفرا) و (کبابو) واحه‌لرینه واوراده‌ن (وادای)

ممالکنه کیدر .

دیکری : شرقه و(ابونعیم) واحه‌سندن (جوفره) واحه‌سی و(سوکنه)یه کیدر .

بر دیکری دخی غرب جنوبی استقامتی تعقیب ایله متعاقباً (هروج اسود) و(هروج ابیض)

سلسله‌لرینك خفیف یایلالری آشدقدنصکره (سبها) و(سمنو)یه اوغرامقزین (مرزوق)

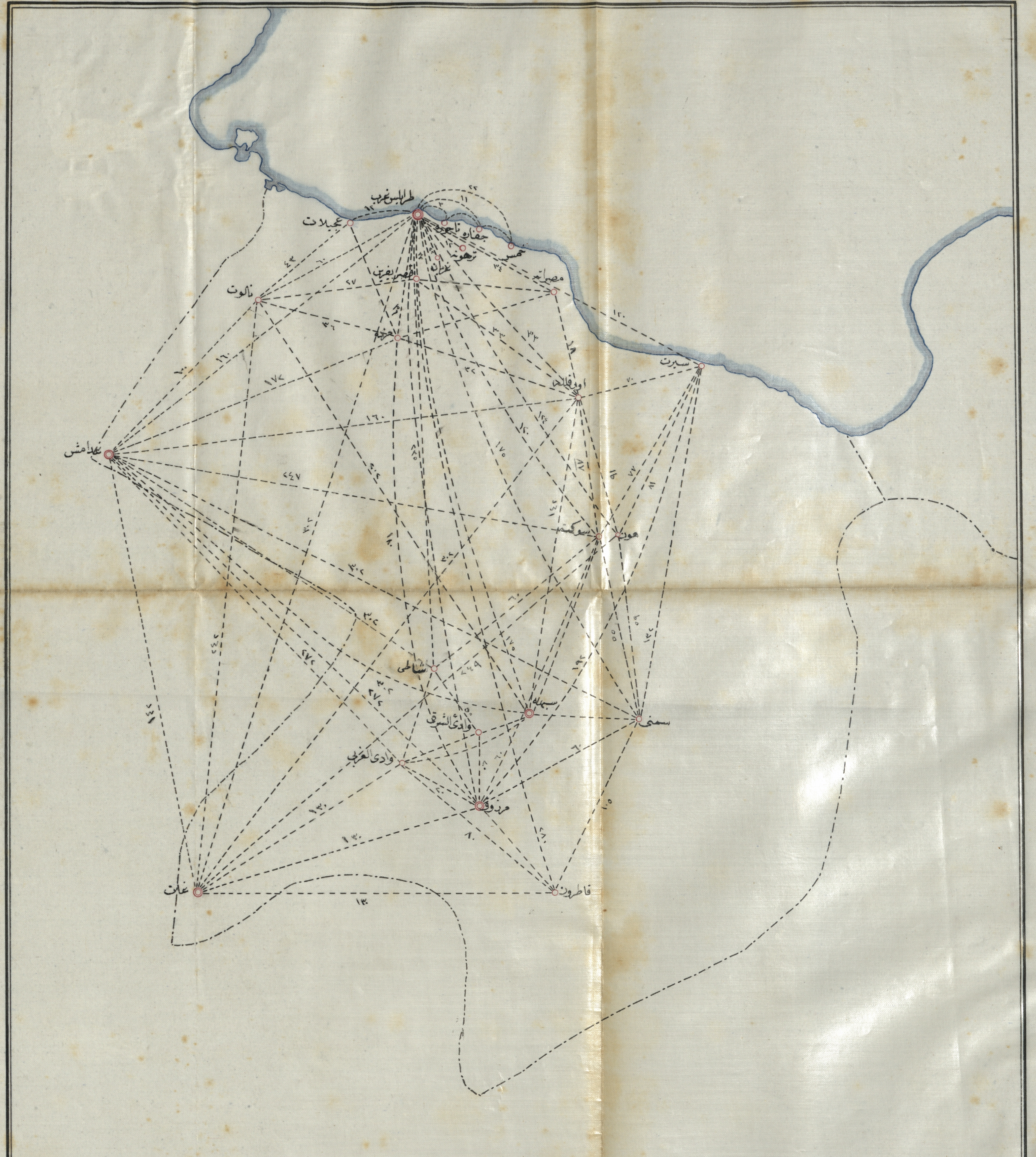
قصبه‌سنه واصل اولور .

(درنه) لیماندن چیقان یول کذلك (اوجله و جالو)یه کیتدیکی کبی شرقه (جربوب)

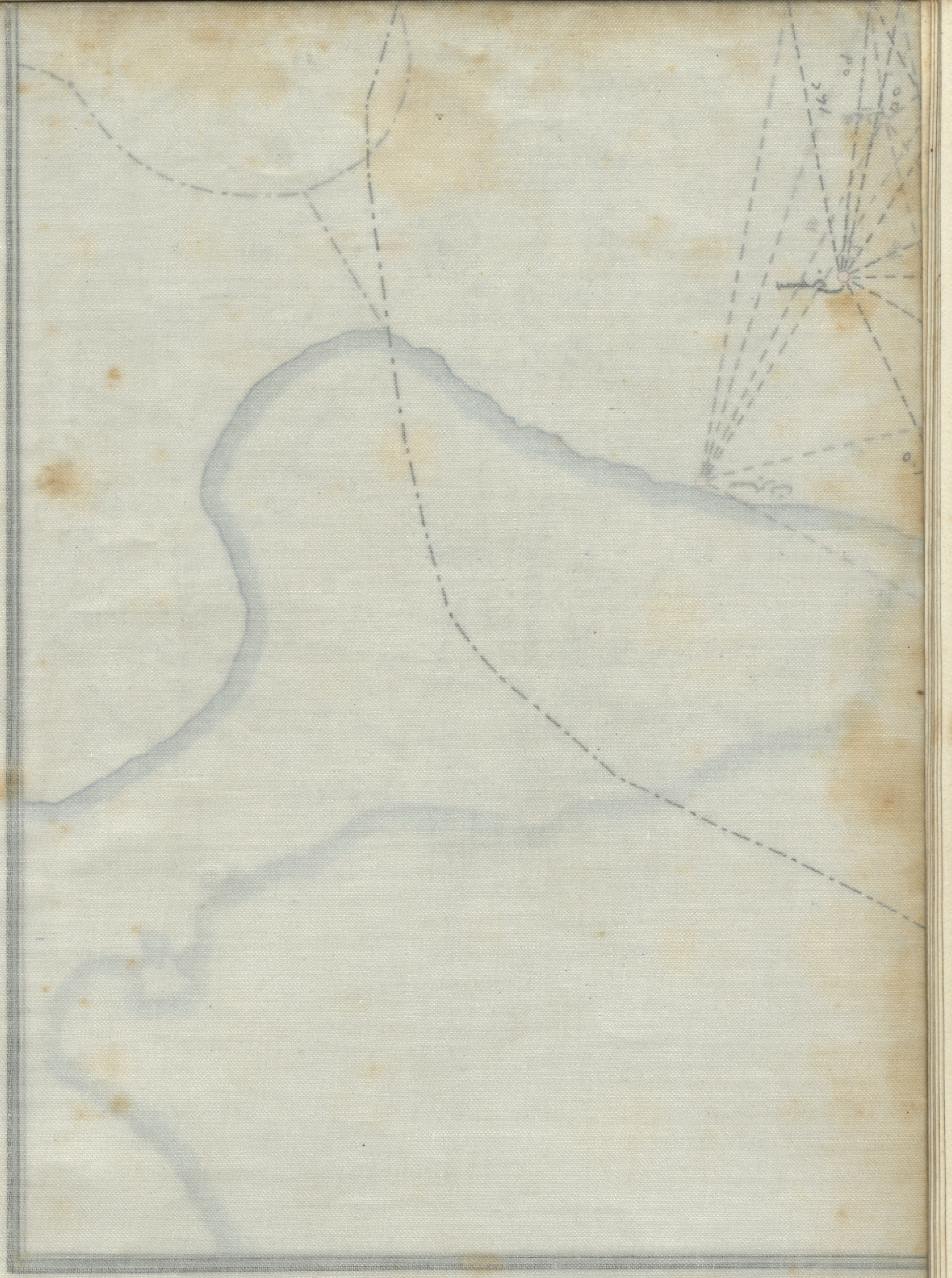
و(سیوا) واحه‌لرینه دخی کیدر . مع مافیه شورایی دخی نظر اعتنایه آلمق لازمدرکه اشبو

یوللر منتظم شیلر اولمیوب انجق چول یوللریدر .

بیك اوچیوز ایكی سنهٔ هجریه‌سی طرابلس غرب ولایتی سالنامه‌سنده‌كی معلومات اوزرینه ترسیم ایدلمش مسافت خریطه‌سیدر

ارقام ساعت جنسندندر

ساحلك بیله باشلی نقطه‌لری (بوجادور برونی) (بیضه برونه) و (تاماری
مرساسی) و (آغیه الحمسی) ایله (آغیه) و (ایورتاندیغه) موقعیدر.

قسم ثانی

صحرای کبیر

۱ — جغرافیای طبیعی

حدود و مساحهٔ سطحیه — صحرای کبیر دنیاده اراضی وسعه شمالاً اطلس طاغلرینك
نهایت درسانلری (خروج) (حاماد) و (انتغاری)
یایلالری یعنی فاس جزائر ممالکی و تونس امارتیله طرابلس و بنغازی ولایتلری
و جنوباً (سنه‌غال) و (نیژر) نهرلری و دریاچهٔ (چاد گولی) حوضه‌سی و (وادای)
(دارفور) و (کوردفان) ممالکی و غرباً (بحر محیط اطلسی) و شرقاً دخی (خدیویت
مصریه) و (نیل مبارك) وادیسیله محدود و محاطدر.
شمالدن جنوبه ۱۸۰۰ و شرقدن غربه ۴۵۰۰ کیلومتره طولندر.
و مساحهٔ سطحیه‌سی آلتی بچق میلیون کیلومتره مربعنده در.

سواحل — صحرای کبیرك یالکز جهت غربیه‌سی دکز ایله محدود و محاط اولوب فقط
بو ساحل غایت صیغ و کمیلرك التجاسنه مقتضی لیمانلردن و مرسالردن
مالك اولمدیغی کبی ساحلدن بر قاچ کونلك ایچرویه طوغری کیدلدیکی حالده دخی وحاره
و اراضی منبته‌یه تصادف اولنمدیغندن (افریقای مرکزی) یه بو جهتدن ایلرولمك
پك مشکلدر.

٢ — جغرافیای پولیتیقی

تقسیمات : (صحرای کبیر) شرقی ، غربی ، مرکزی نامیله اوچه آیریلیر .

غربی صحرای کبیر — صحرای کبیرک (فاس) حکومت اسلامیه‌سیله جزائرک برقسم

جنوبینی قاپلایان پارچه‌سیدرکه بو منطقه اوزرنده (فاس)

ممالکندن (اسوادن) ایچروسنه طوغری کیدن کاربانلره تصادف اولنور .

واک مشهور واحه‌لر شونلردر .

(آدرار) (تیدی) (تافیلالت) (الحور) واحه‌لری .

مرکز صحرای کبیر — بو جه صحرای کبیرک اک زیاده شایان اهمیت اولان قسمی بودر .

چونکه طرابلس غرب ولایتندن (اسودان) ایچرولرینه کیدن کاربانلر بو قسم اوزرنده

حرکت ایدرلر . بلله باشلیجه ممالک و واحه‌لر بروجه آتی بیان اولنور .

١ — (آغار) صحرای کبیر واحه‌لری ایچنده اک زیاده صویی چوق اولان بو واحه‌در .

(توارق) عشایرینک مرکزیدر . مقدار نفوسی (١٠٠٠٠٢) قدردر .

(ابدلز) (تاداله) (تمازنیه) مشهور موقعلریدر .

٢ — (توعات) ممالکی بر چوق واحه‌لردن عبارت اولوب اهمیت عمومیسی ٢٠٠

کیلومتره طول و ٦٠ کیلومتره عرض مالکدر .

بو واحه جزائرله (تیقوقطو) اره‌سنده و نصف مسافه‌ده‌در .

(توعات) واحه‌لری اساساً اوچه تقسیم اولنه‌بیلور .

بری : شمالده (اغوارر) واحه‌سیدرکه مشهور موقعی (تیمومون) در .

دیگری : مرکزده (اصل توعات) واحه‌سیدرکه مشهور شهری در .

بر دیگری : جنوبده (تیدیکلت) واحه‌سیدرکه مشهور شهری (عین صالح) در .

(توعات) واحه‌لری (آزغورا) (توابعی) طرفندن سکنی اولنور .

بو واحه‌لک سکنه‌سی بربره جنسندن اولوب عربلر و سیره ویا خود زنجی سیاهیلر دخی

واردر .

مملکت اساساً زاوکالردن مرتب هیئت طرفندن اداره اولنورسه ده فاس

حکومت اسلامیه‌سنک بورالرده نفوذی زیاده‌در .

اوروپالی خرستیانلر بورالرده اجرای تجارت ایده‌مزلر .

(فاس) (جزائر) (تونس) (طرابلس غرب) دن کلان کاربانلر (توعات)

واحه‌سنده بربرلریله برلشورلر .

عین صالح — قصبه‌سی بر کوچک وادینک ایچنده و نصف محیطی غایت

خفیف میللی طاغلر و غایت کوزل نخیل ایله محدوددر .

قصبه اساساً یکدیگرندن تمامیله آیری بش پارچه‌دن عبارت اولوب اک مشهوری

(١٧٠٠ : ١٨٠٠) سکنه‌یی مالک اولان (قصر العرب) در .

دیکرلری نسبتاً دها آز مسکون اولوب «دمی‌جورت»ده اوزرلرده اقامت
ایدنلرک عددی تقریباً «٤٠٠٠ ، ٥» کشی اولور .
قصبه‌نک جنوبنده اون کیلومتره طولنده برخرما اورمانی موجوددر .
«عین‌صالح» واحه‌سی که نفوسک قسم اعظمی خیمه‌نشین اولدقلرندن سنه‌نک هرموسمنده
اوراده بولنمزلر . انجق خرمالرک طوپلانجغی زمانده کلیرلرکه بو زمانلرده مقدار
نفوس «١١٠٠٠» الی «١٢٠٠٠» ه بالغ اولور .
بو واحه غایت محصولدار اولمغله اهالیسی دخی چالیشقان اولدقلرندن آرپه ،
بغدای ، کبی هرنوع حبوبات زرع اولندیغی کبی سبزه‌نکده انواعی وسائره یتیشدیریور .
اشجار دخی یالکز مختلف النوع خرما اغاجلرندن عبارت اولیوب «انار» «قیصی»
وبرنوع «آغاج قاوونی» و«انجیر» ..... کثیردر .
بو موقع غایت مهم برمرکز تجارتدر . «تمبوقطو» «بورنو» و«حوصه»
ممالکندن کلن کاربانلر اوراده «احجوبه» ، فیل دیشی ، صمغ ، آلتون توزی
..... وسائره کتیررلر .
٣ — «غعار» : آسیه‌ده ، وحی دره که (١٥ ایله ٢٠) درجه عرض شمالی
آره‌سنده‌در .
بو واحه دخی چولک ان بیوک واحه‌لرندن معدود اولوب اهالیسی «توارق» قوموی

جنسنده‌ن «٦٠٠٠» کشی قدر تخمین اولنورکه بونلرک قسم اعظمی تجارت و
دوه‌جیلک ایله تعیش ایتدکلری کبی برقسمی دخی یغماکرلک ایله تعیش ایدرلر .
مرکز حکومت «آغادس» اولوب شهره موقع «اثنه‌تلاوست» «اسودی»
«آغالغو» در .
«آغادس» مهم برنقطهٔ تجارتدر . و «٧٠٠» الی «٨٠٠» قدر خانه‌یه
و «٧٠٠٠» : «٨٠٠٠» سکنه‌یه مالکدر .
٤ — «اوزغو» واحه‌سیدرکه (١٤ ایله ١٥) درجه عرض شمالی آره‌سنده
و «غعار» واحه‌سنه اسوداندن کیدن طریق اوزرنده‌در .
«تاغول» شهری موقعیدر .
٥ — «آزوق» «آزود» «مالبروقه» «تاودنی» واحه‌لریده که
«تمبوقطو» نک جهت شمالیه‌سنده کائندرلر .
شرقی صحرای کبیر —— صحرای کبیرک شرقاً خدیویت مصریه شمالاً «بنغازی»
ولایتیله محدود و محاط اولان پارچه‌سیدر .
بیوک باشلی واحه‌لر شونلردر .
١ — «قفره» واحه‌سیدرکه (١٨ ایله ١٩) درجه عرض شمالی آره‌سنده
و «مرزوقه» ایله «جالو» کولی آره‌سنده وسطی مسافه‌ده‌در .

(وادای) مسلمانلری طرفندن استیلا اولنمشدر .

برنجی درجه‌ده حائز اهمیت اولان (ادرکی) و (شمه‌رو) موقعیدر .

بو اولکه‌نڭ یقینده دیگر مشهور شهرلر (اجبادو) ایله (اغرام) در .

بونلرده افریقای مرکزی ایچرولرینه طوغری نشر دین مبین ایچون چالیشان برچوقده

(سنوسی) زاویه‌لری موجوددر .

(قاوار) واحه‌ده چوبانلر تیشر . اڭ چوق خرما اغاجلری واردر .

اهالی خرما ایله تعیش ایدرلر . (فزان) مملکتنده اخراج ایتدکلری

طوزی شورایه بورایه نقل و (سودان) ایچرولرندن کتیردکلری اشیالی

بیع و فروخت ایله تجارت ایدرلر .

٥ ـ (تیبستی) یاخود (تو) مملکتیدرکه (١٨ ایله ٢١) درجه عرض شمالی

اره‌سنده در . و (تبو) ایله (تدا) مسلمانلری طرفندن استیلا اولنمشدر .

بونلر فوق‌العاده غیرت و تعصب دینیه‌یه مالکدرلر . (باردای) ایله (زوی)

(دودوای) (اسردغه) (حنفری) (اسقی) موقع مشهوره‌سیدر .

دین مبینڭ افریقای مرکزی و جنوبیه طوغری نشری نقطه نظرندن بو واحه

فوق‌العاده اهمیت مخصوصه‌یه مالکدر .

٦ ـ (بورقو) مملکتیدرکه (تیبستی) واحه‌سنڭ جنوب و جنوب شرقی جهتنده

و (مرزوقه) دن (وادای) ممالکنه کیدن یولڭ اوزرنده در .

مشهور شهرلری (این) (کردی) (نفور) (المبوه) (دودمه) (تیغی)

(اماردی) (اورو) در .

بونلر میاننده اڭ بیوك و اڭ مشهور (اودمه) در .

٤ ـ (قوفاره) واحه‌سیدرکه (بنغازی) ولایتنڭ جهت جنوبیه‌سنده

و (سیرت کبیر) دن (وادای) ممالکنه کیدن یولڭ اوزرنده در .

فقط بو یول اوزرنده حوضه‌لرکه غایت شکل اولدیغندن افریقای مرکزیه

بورادن ایلرولمك پك زیاده ذوقی مشقتدر .

مشهور موقعلری (رعیه) ایله (کبابو) در .

٣ — جغرافیای اقونومیقی

معادن — صحرای کبیرک ان بللی باشلی حاصلات معدنیه‌سی (طوز) دن عبارتدر.

طوز معدنی (سوداننه) ده بولونمیغی ایچون اوراده صحرای کبیرده بعض مملحه‌لردن اخراج ایدیلن طوز قوللانیلیور.

بو معدنی اخراج و سودانه نقل ایدنلر اکثریته (توارق) قومیدر.

موجود اولان مملحه‌لردن هر سنه (٧٠ الی ٨٠) بیک دوه یوکی طوز اخراج اولنور - و هر کیلوغرامی (٥ر٢) الی (٢) فرانقه فروخت اولنور.

صحرای کبیرده مشهور اولارق درت مملحه واردر.

برنجیسی : بحر محیط یقیننده (ایل) مملحه‌سیدرکه بورادن اخراج ایدیلن طوز (یوقاری سنغال) ایله (یوقاری نیژر) جهتلرینه کتوریلیور.

ایکنجیسی : (تاودنی) مملحه‌سیدرکه بورادن اخراج ایدیلن طوز دخی کذلک (یوقاری نیژر) ایله (سودان مرکزی) جهتلرینه کتوریلیور.

اوچنجیسی : (آماداغور) مملحه‌سیدرکه بو مملحه (هوغار) سلسله‌سی یقیننده‌در.

وخیلوجه‌ده نیکهایره ده ارباب تجارت توارق عشیرتلرنده بعضیلرینک شرندن امین اوله‌مدقلری ایچون بورالرده بیک چوق طولاشمازلر.

دردنجیسی : (ایلما) مملحه‌سیدرکه (اهوجه) مملکتنک برقسمی ایله (بورنو) مملکتنده بورادن اخراج ایدیلن طوز دن قوللانیلیور. و بو مملحه‌ده طوزک اخراجی تبخر اصولیله‌در. و هر سنه (٢٠٠٠٠) قدر دوه طوز ایله یوکلنور. هر دوه (١٥٠) الی (٢٠٠) کیلوغرام یوکله بیلدیکندن بو حسابجه هر سنه اخراج ایدیلن طوزک مقداری وسطی اولارق (٥٠٠٠) الی (٦٠٠٠) طونیلاتودن عبارت اولمق لازم کلیر.

نباتات : صحرای کبیرک قسم اعظمی چیپلاق چوللردن عبارت اولدیغندن اورالرده چوبان تسمیه‌کی بعض یابانی اوتلرندن نادراً نشو و نما بولان قطرباغی، و بیابانی کلیکلدن و بر نوع آقاسیادن بشقه هیچ برشی بولنمز.

واحه‌لرده ایسه بونلرک بعضلری آرپه، بغدای، داری، سبزه و دارو اوته و برو یتشیور.

اشجار دخی اکثریته خرما آغاجلرندن عبارت اولوب بعض واحه‌لرده اینجیر، بادام، قایسی، نار، و بیک چوق اولارق الما آغاجلری بولنور.

حیوانات : حیوانات دخی چوللرده یه‌جک بوله‌مدقلری ایچون اورالرده نادراً کوریلیورلر.

واحه‌لرده بعض حیوانات وحشیه : دوه قوشی ایله (دوودله) دینیلان

بر نوع یبانی قویوندرکه بونلرده دوه قوشی صحرای کبیرك قسم شمالیسنده

ودیگری دخی وادیلرده وغایت جنوب وصیق محللرده بولنور .

بونلردن بشقه یبانی کیك ایله (اهایتیك) دیه تسمیه ایتدکلری چقال

وچول تلکیسی ، و بر نوع فاره ، داها کثیرتیدر .

ارسلانه جنوبده پک چوقجه بولنور .

طیور ، کوکرجین ، قارغه ، بایقوش ، دوه وحیوانات زاحفه دخی

کرتنکله ، انکرك ییلانی وخصوصیله غایت کرتنکه اولان عقربه‌لردن عبارتدر .

حیکرکه ، سینك ، سیوری سینك ، پیره کبی هوام پک چوقدر .

حیوانات اهلیه : اوکوز ، دوه ، مختلف الجنس کچی ، بر نوع قویون طاووق

وآتدن عبارتدر .

صنایع — صحرای کبیرده پک چوقجه ارباب صنایعه تصادف اولنمز .

انك چوقه عملی اولان اشیا اوزنکی ، کم ، اکر طاقمی ، حصیر ،

قلنج ، خنجر ، مزراق ، اوفق تفك اشیائیه دن عبارتدر

شوقدرکه بعض عادی قوماش الوان خرقه ، و بعده پک اعمال ایتدکلری کبی غریبدر

ایجق کبی ودوه یوکیله قماش نیچه اعمال و وحشی حیوانات دریلری دخی

دیشی ایله کرکدان بونیوزی اصلاح ایدن کیمسه‌لر بولنور .

تجارت : صحرای کبیرده تجارت (طرابلس غرب) ولایتی

اهالیسی ایله (بر) اهالی و (سودانده) دنیلان واسطه‌سیله اجرا اولنور .

و بو تجارت معادنده بحث ایله باشلیه اوله رق ذرت محلیدن اخراج اولنان بعض

ذکر و بیان ایتدیکمز (طوز) ایله خرما و سائره کبی میوه‌لرك و بعض

حیواناتك اکثریا مبادله طریقیله بیع وفروختندن عبارتدر .

تجارت اساساً بر قاچ معلوم طریق اوزرنده اجرا اولنور که اونلرده

شونلردر .

(فزانده) ، شجاعه مرکزی اولان (مرزوق) ، قصبه‌سندن (خیاده)

کوللی حوضه غربیسنده واقع (ابورنو) ممالکنه کیدن یول که (طرابلس غرب)

ولایتنك قطعات حدودیه جنوبیه‌سنی تشکیل ایدن (غات) قصبه‌سیله (سبها) ده

کچر .

(غدامس) قصبه‌سندن (سودانه) مرکزینه حکرکاهنده بعض (قاتو)یه

کیدن یول که کذلك (غات) قصبه‌سیله (ایدلس) و (آیر) ده

کچر .

اغاق ، فضه‌سنده «تمبوقطو» یه کیده‌ن یول که : «عین صالح» دن کچر .

«تمبوقطو» دن «تنافیله» یه کیده‌ن یول که : «آروان» و «تاودنی»

دن کچر .

«تنافیله» و «توغاغ» دن «قانو» یه کیده‌ن یول که : «ایدلز» و «آیر»

ویاخود «ایدلز» ی شرقده براقه‌رق طوغریدن طوغری‌یه «آیر» دن

کچر .

بونلردن بشقه اوله‌رق «آغادیس» دن «بیلما» یه و «توغاغ» دن

«سوف» ه و «سوف» دن دخی «اغاق» ه کیده‌ن یوللر واردر .

ایشته کوریلیورکه تونس امارتیله طرابلس غرب ولایتی سواحلی سیاهیلر

مملکتنه ربط ایده‌ن «اغاداس» یوللریدر .

مع مافیه «مرزوق» دن «دیدجر» ن کیده‌ن طریقلر دها چابوق و دها

طوغریدر اوله‌رق «بورنو» مملکتنه داخل اولور .

«جزائر» مملکتندن کله‌ن یوللر دخی «اغوله» ، واسطه‌سیله «تیدیقلت»

واحه و «عین صالح» یه ویاخود «کوراره» واحه «تیمیمون» ه واررلردن

دخی «تمبوقطو» ویاخود «بورنو» مملکتنه داخل اولور .

«فاس» مملکتی منتهای حدود جنوبیه و بحر محیط اطلسی ساحلنه ورنده

«نون» موقعنده بدء ایده‌ن بریول دها واردرکه بو یول بعضاً یرلرده

ساحلک برقاچ کونلک بعدلرینه کیردیککی بعضاً یرلرده دخی ساحله

زیاده یاقلشمق اوزره کیدر .

و «آدرار» اوزرنده‌ن «سه‌نوتی» یه منتهی اولور .

مع مافیه «نون» موقعنده حرکت ایده‌ن کاربانلر هماندن هوت عمومیه‌ده «لبی»

واردانده «آدرار» ه کیدرلر .

«آدرار» دن «تمبوقطو» یه کله‌ن یول دخی «تاغانده» ویاخود

«تیشی» و «اقالاتا» دن کچر .

«فاس» کاربانلری «تمبوقطو» یه تشرین ثانیده کلرک کانون اولده ویاخود

کانون ثانیده عودت ایدرلر .

ان مهم طرق تجارت بونلردن عبارت اولوب بونلرک هیئت عمومیه‌سنه

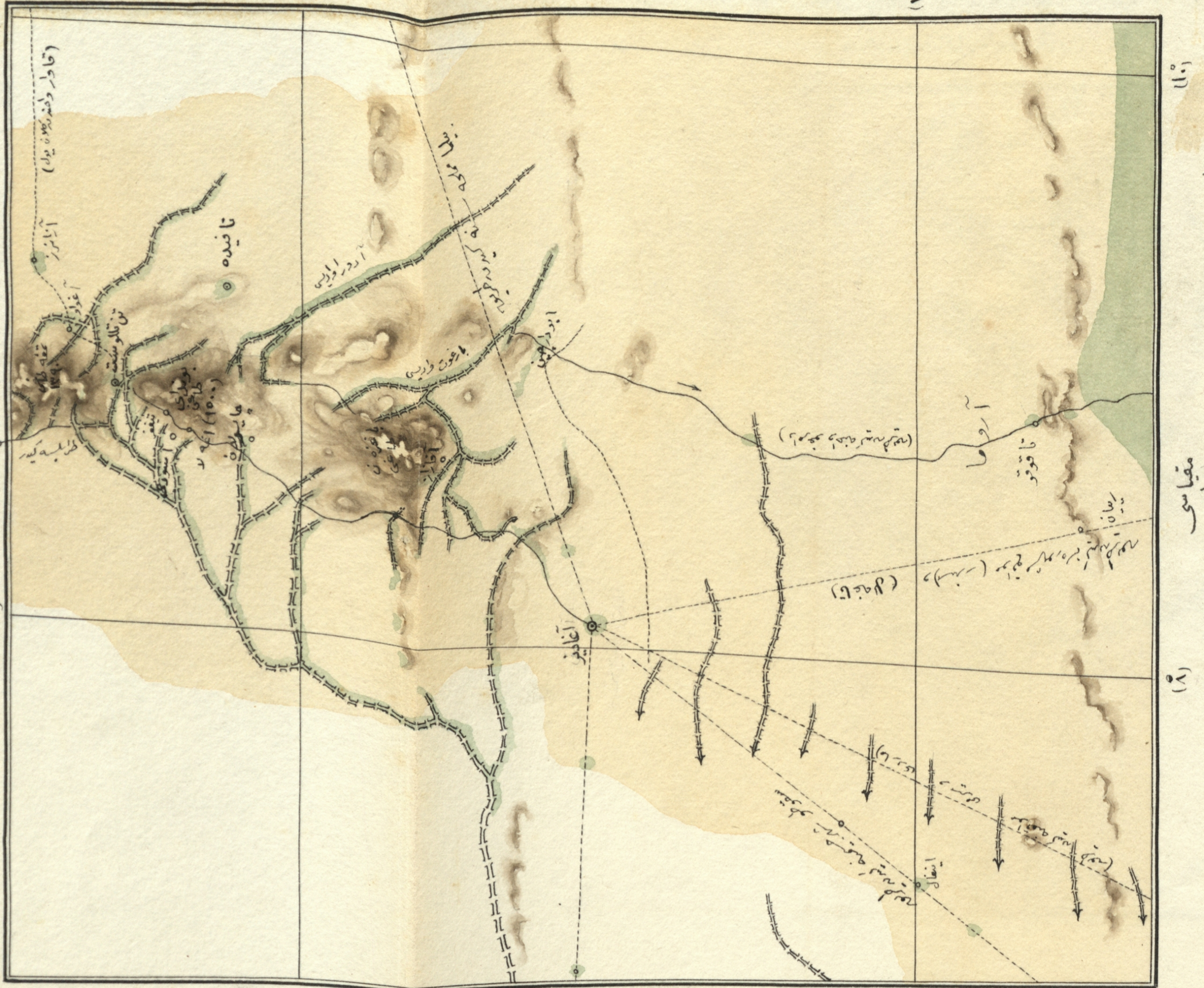
نظراً دقیقت صحراء «اغاق» واحه‌سی «صحرای کبیر» ده واقع «توغاغ»

«آغادیس» «بیلما» واحه‌لری «سودان» ایله «فاس» «جزائر» «تونس»

طرابلس غرب ، لیمانلری آره‌سنده نافعه و تأمینی مواصلات ایدکلری

کوریلیور .

طرابلس غرب ولایتندن سودان مرکزیده کائن (حوصه) و (سقوطو) ممالکنه کیدن طریق اوزرنده و صحرای کبیرده واقع (آیر) نام دیکر (آزبن) واحه‌سنی ارائه ایدر خریطه‌در

صحرای کبیرده آمد و شد ایده‌ن کاربانلر (٢٠٠٠) : (٤٠٠٠) قدر

دوه‌یه (١٥٠٠) : الی (٢٠٠٠) کشیده عبارت اولوب برکونلک

یورویشه طولی (٢٠) الی (٢٥) کیلومتره‌دن عبارتدر . بو صورته

تصادف اولنمیانه و خصوصیله کاربانک بر باصقنه اوغرامسی محتمل اولانه

یرلرده بو مقدار تضعیف اولنور .

و بعض یرلرده کاربانک بلا ترحیکه آمد و شد ایتمسی ایچون‌ه تواریک

عشیرتلرینه بر مقدار مبلغ اعطا اولنور . و بو صایه‌ده کاربانه

کمال امنیتله یولنه دوام ایدر .

صحرای کبیرده بوخیمه نشینلرک اکثریسی یدیلرده بالقره اجرای سیر و حرکت

ایده‌کلرنده برجاری یایک ایونالدورلر .

و اکثریا کوندوزنده درجه فوق العاده‌یه وارانه شدت حرارتده اجرای

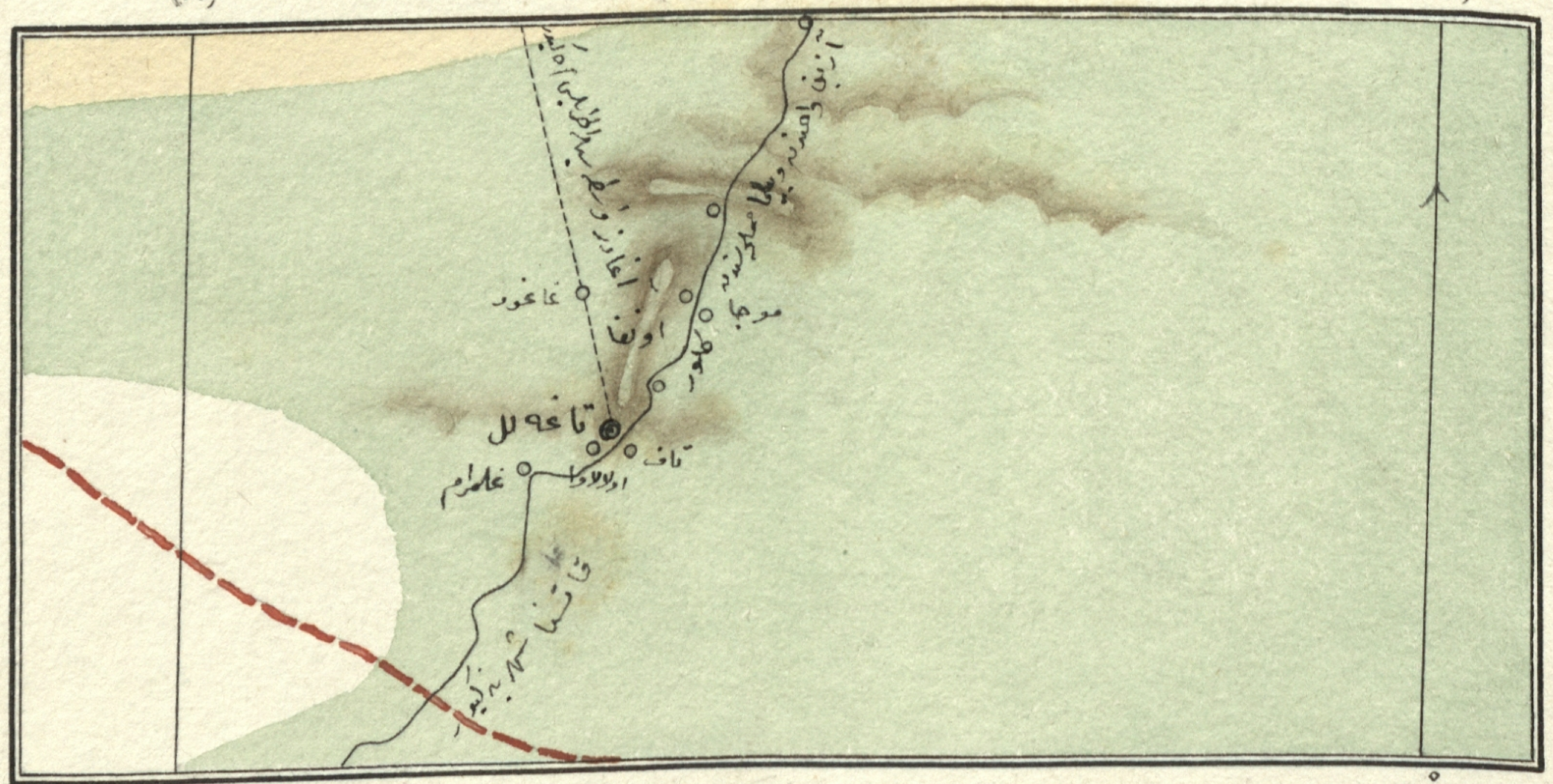
مشقتکیجه یوروشلری ترجیح ایدرلر .

طرابلس غرب ولایتندن صحرای کبیرده واقع وادای ایله سودانده واقع (باغرمی) (دارفور) ممالکنه کیدن طریق اوزرنده کائن (بورقو) واحه‌سنی ارائه ایدر خریطه‌در

مقیاسی
۱/۲۰۰۰۰۰۰

طرابلس غرب ولايتندن سودان مركزيده كائن (سقوطو) و (قانو) ممالكنه كيدن طريق اوزرنده وصحراى كبير ايله سودان حدودنده واقع (دامرغو) واحه‌سنى ارائه ايدر خريطه‌در

قسم ثالث

سودان

١ـ جغرافیای طبیعی

حدود ــ : سودان ویاخود بلاد الهالینك تعبیرجه (تاقرور)
دنیلان اراضی واسعه شمالاً : صحرای کبیره منتهی اولوب
بوراده معین بر حدود طبیعی موجود دکلدر .
غرباً : (سنغامبیا) مملکتی و (فوتاجالون) طاغی و (غامبیا) (فالمه)
(ریافنغ) و (سنغال) نهرلری حوضه‌لریله ،
جنوباً : (کینه) ممالکی و (قونغ) طاغلری ، و (انوعه) نك حولنده
(٥) درجه عرض شمالیده خط استوایه قدر ممتد اولان احوالی نامعلوم بر منطقه .
شرقاً : نیل ابیض . ایله محدود ومحاطدر . (دارفور) ایله
(کوردفان) ممالکی اشبو (نیل ابیض) حوضه‌سنده در .
اقلیم ــ : فوق الحد حاردر . درجه حرارت سایه آینده
(اقوقا) شهرنده (٤٥) ه واصل اولور .
جهات سائره ده جزوی تخلف ایدر . (دارفور) ده یغمور موکی تموزدن

ایلول قدرسه ده (نوربو) ده دها زیاده در .
علی العموم سودان ممالکنده یاغمور پك زیاده دعی مضردر .
عوارض زمینیه ــ : سودان ممالکی جبال شمالیسنده پك از عارضه‌لیدر .
اکثر محللرك ارتفاعی وسطی اولرده اوچ ایله
درت یوز متره آره‌سنده متبدلدر . فقط جبال غربیه ده (فوتاجالون)
و قسم جنوبیده یایه‌لری (نیجر) نهرینك صاغ ساحلنده تیشان (اقونغ)
طاغلری وشرقده طرفنده (اجاد) کولی ایله (انوعه) آره‌سنده بو نضل (ماندارا)
سلسله‌سی [ده لابا وهندیف طاغلری] و (انوعه) نك حولنده (قام روده)
سلسله‌سی پرشمك اوزره جنوب طوغری اوزانان واوچ بیك متره ارتفاع
مالك بونضل (آلانتیقا) طاغلری موجود بولنضقجه اولدقجه عارضه‌لیدر .
میاه جاریه ــ : علی العموم سودان ممالکی اوچ وسیاته تقسیم اولنه بیلور .
برنجیسی : (شرقده وسیاتی) ، ویاخود (نیل ابیض وسیاتی) در .
بو وسیاتك سودان مرکزی جبال ایله تعلقی اولمیوب انجق سودان شرقیه تعلقی
اولدیغندن بوباحثلر اوزرنده اوزادیه تفصیلاتدن صرف نظر اولنور .

ایکنجیسی : (مرکزی ورساله) یاخود (اوفنج کوللر ماغوسی) در.
بو کوللردن بری (وئرای) ممالکی درونده بولنان (فیقتوری) و دیکری
دخی [سوداندن جزی] اطلاقنه شایان اولان (اجیاد) کولیدر.
(اجیاد) کولی ایکی یوز یکرمی کیلومتره طول و ایکی یوز کیلومتره عرضه مالک
اولوب عرضی وسطی اوله رق الی بش متره و مساحه سطحیه سی بعض جغرافیا کتابلرنده
اوتوز یدی بیک درت یوز قرق متره مربعی اولدیغی اوزره کوستریلسه ده
سیاح مشهور (ناحیتفال) یکرمی یدی بیک متره مربعی اولدیغی اوزره
ذکر و بیان ایتمشدرکه الک طوغریسی بودر ظن اولنور.
بو کولک درونده خصوصیله جهت شرقیه سنده برچوق اطه لر موجوددر.
بو اطه لرک بعضلری مسکون اولوب الک مسکون بولنانلرنده بیک کشی قدر
واردر. و بونلرک اقسام اعظمی خیلی زماندنبرو دین مبین اسلام ایله مشرف
اولمشدر. کولک و اطه لرک ساحلنده (طوز) و (انطرون)
معدنلری پک مبذولدر.
سوداندن مرکزی بولنان کوللرک برچوغی بو کوله اقارکه اونلرک ده مشهورلری شونلردر.
(شاری) نهری : بو نهر جنوبدن شماله طوغری جریان ایله (باغرمی)
ممالکی درونده مرور ایدر. و (قوسوری) موقعنده کذلک

شمالدن جنوبه طوغری جریان ایتمکده بولنان (الوغون) جوبیله برلشدکدن
و خیلیدن خیلی یه کسب وسعت ایتدکدنصکره (اجیاد) کولنه منصب اولور.
صحرای کبیرده و (اجیاد) کولنک سواحل شمالیه سیله جنوبیه سنده اجرای
سیاحت ایدن سیاح مشهور (ناحیتفال) ک روایتنه نظراً اشبو نهرک
منصبندن اعتباراً یتمش کیلومتره مسافه یه قدر اولان عرضی هماندن سکز یوز
و منصبنده سرعتی ثانیه ده بر متره قدردر.
(قومودوغو) یاخود (ابه وو) نهری : غرب جنوبیدن شرق شمالی یه
طوغری جریان ایله (اوحه) ایله (بورنو) ممالکنده مرور ایدر.
(شاری) نهرینه نسبتاً کوچک اولوب طولی تقریباً التی یوز کیلومتره و منصبنده
کنشلکی سکسان متره قدردر.
بونلردن بشقه (میولو) و (غامباره) ...... کبی دها برچوق
اوفق تفک کوللر واریسه ده بونلرک آز حائز اهمیت اولدقلرندن
اونلرده اورادیه تعدادلرندن صرف نظر اولنمشدر.
اوچنجیسی : (غربی ورساله) یاخود (انیژر) ورسانی [جولیبا دقوارا]
(انیژر) نهری (الوما) طاغلرندن و [تابی] یماجلرندن نبعان
ایله (اقاراننه) موقعنه قدر جنوبدن شماله طوغری جریان ایتدکدنصکره اوراده

غربه طوغری توجهله (اوواللو) یه واصل اولورده کذلک شمال

استقامتیله روه (مارانیون) طاغلرینه ملاقی اولور .

بعده شمال شرقی یه توجهله (تیوقطو) نام لیمانک حکمنده اولان (قاپاره) یه

قدر بو استقامتی تعقیب ایدر .

و (قاپاره) دن اعتباراً غایت بیوک برقوس تشکیل ایتدکدنصکره جنوبه

توجه و داها برچوق کیری و چیقندیلر یاپدقدن غایت بیوک بر زاله [دلتا]

و برقاچ اغزایله (اکینه) کورفزینه منصب اولور .

نهرک علی التخمین طولی اوچبیک بشیوز کیلومتره در .

غایت واسع اولان بو نیژر ، حوضه سی مختلف اوچ منطقه یه تقسیم ایدیله

قابلدر .

برنجی منطقه : منبعلرندن اعتباراً (باماقو) نام اوده کیلومتره اوزاغنده

بوغاز (اسوتوبا) قپانلقلرینه قدر ،

ایکنجی منطقه : (اسوتوبا) قپانلقلرندن (ابوسا) چاغلیانلرینه قدر ،

اوچنجی منطقه : (ابوسا) چاغلیانلرندن دکزه قدر ممتد اولور .

برنجی منطقه ده (نیژر) نهرینه صاغ طرفدن قاریشان توابع شونلردر :

(ماقو) ، (نیاما) ، (میلو) ، (صوصا) ، (فاندوبه) ، وعرض طار وقصط

زیاده سیله دره یه اولان و برچوق صو آیریغینه مالک بوغاز (ماصینه) یی کچر ،

نهری که : (فوتا جالون) سلسله سی (قونغ) طاغلری و بر قسم اداه لرده

برچوق تابعلری اولور .

صول طرفدن قاریشانلر شونلردر .

(قابنقو) ، (نوبنا) ، (سیس) ، (کوبه) ، (نیاندو) ، (دیانیا) ، (قوروا) ،

(بانیجیکه) ، (تنکصو) صولری .

ایکنجی منطقه ده : صاغ طرف تابعلری (سارانو) ، (اوولابا) ،

(سیربا) ، صول طرف تابعلری (تصوطو) ، بقیه لرینی کسب توسع ایدن

(ربما) ، یاخود (قاداملا) صولرندن عبارتدر .

اوچنجی منطقه ده : صول طرف تابعلری (قادونا) ، (غوررا) صولری

و فوق الحد کوزل برمنظره یه مالک اولان (بنوعه) نهرندن عبارتدر

(نیژر) نهرینه انصباب ایدن نهرلر میاننده اک زیاده حائز اهمیت

اولان بو (جادوا) نام دیکرله (بنوعه) نهریدر .

بونهرک طولی زیاده و بوسببدن قطع و سقا ایتدیکی اراضی چوقده منبت

برابر عرض کنیش و برچوق قسمی سیاحته الویرشلیدر .

منبعی هنوز تدقیق وجهیله معلوم دکلسه ده بعض سیاحلرک ظن و تخمینجه جبرا

دروننده جریانله و برقاچ قوللره تقسیم ایدر.

(قارابیا) صویکه: بو دخی غابات غربیه براضی دروننده

مرور و (اموری) ممالکنی سقی ایدر.

جریانلرینک اثناسنده کوره (آداماوغا) ممالکنک قسم جنوبیسنی

اشغال ایدن (جاورویاتکن)لرک شرقنده انکلترەنک تبعیتنده اولان

شمالی شرقی استقامتنه طوغری جریان ایدن (ویوبانجیدا) سلسلەسنی کچرك (ایبوبا)نک

غربنده اوغره‌یه برقوس ایله تکرار غرب جنوبی استقامتنه توجه ایدر.

و (انوقوجا) نهری (ایتزر)ه قاریشور.

بو نهر (آداماوغا) ایله (اموری) ممالکنی کاملاً سقی ایدر.

و صاغنده صولنده برچوق مهم ماتبعلری واردرکه انلرك بعض باشلیجه‌لری شونلردر.

صاغ طرف ماتبعلری: منبع یقین (اکبی) صوی، بو صوی شمالدن جنوبه طوغری

آقارمیه اولان (اتوبوری) کونلک عادتا بر جنوب آنی حکمنده در.

(اغونفولا) صویکه: (اغوجیا) ایله (اقالام) ممالکی دروننده

کچر.

و (فادورا) صویکه: (اباونس) و (ابولوبولو) ممالکنی سقی ایدر.

(اسونغو) صویکه: غابات حرب و غابات غربیه براضی دروننده کچدیکی جهتدن

تبعی دریندر.

(قوقونه) صویکه: (قوقونه) ایله (قوزقه) صولرینه برشمند ده حاصل اولور.

صول طرف ماتبعلری: (فارو) صویکه: غابات حرب و غربیه براضی

۲ـ جغرافیای سیاسی

تقسیمات : علی العموم سودان قطعه‌سی ، (سودان شرقی) ، (سودان غربی) ، (سودان مرکزی) نامنده اوچ قسمه آیریلیر .

بونلردن (سودان غربی) نك (طرابلس غرب) ، (بنغازی) ولایتلریله اولان مناسبات تجاریه‌سی نسبتاً از اولدیغندن بوراده یالکز (سودان مرکزی) ممالکی حقنده تفصیلات مکمله اعطا و (سودان شرقی) مملکتی دخی بر جدول درونده مختصراً ذکر و بیان ایتمك مناسب گورلمشدر .

(سودان شرقی)		
اسامی ممالک	شهر مشهوره	جنس و مقدار نفوس
وادای (فیتری) گولی حوضه‌سنده‌در .	اوعارا غایت مشهور بر نقطهٔ تجارت اولوب طرابلس غرب ، مصر ، بورنو ممالکندن برچوق کاروانلر گلوب گیدرلر . آبشه مرکز اداره و حکومتدر . یاوا ، میدوغو .	حبش و آوروپا خرستیانلرینه خصومت فوق العاده ایله مشهور اولان برنجی سیاه عرب (۲،۵۰۰،۰۰۰)
دارفور [قسماً نیل حوضه‌سنده کائن اولوب مراح سلطنتی ایله اشغال اولنمشدر]	قوبه مرکز تجارت . فاشر مملکتك شغلوب شامل سیاسیه بوراده حل و تسویه اولنور . تاندلتی .	کذلک سیاه عرب (۴،۰۰۰،۰۰۰)

قوردفان ایله دارفورك قسم اعظمی اجزای ممالک عثمانیه‌دن اولان مصره تابعدر .

(سودان مركزى)

١- (حوصه حكومتلرى) : بو حكومات (رميا) ايله (نيژر) و (بنوعه)
نهرلرى آره‌سنده كائن اولوب مشهور ممالكى (كيبى) ، (زانفارا) ، (قاتسنا)
(قانو) ، (قاماغوم) ، (قالام) ، (ياقوبا) ، (ايوش) ، (حامارووآ) ،
(زاريا) ، (نوپه) ، (ياووري) ، (غاندو) ، (دانديبا) و مشهور شهرلرى
دخى : شمالده (٢٠٠٠٠) سكنه‌يه مالك و پاى تخت حكومت اولان
(سقوطو) ايله (وورنو) و غايت مهم بر نقطهٔ تجارتيه اولان و (٢٠٠٠٠)
نفوسه مالك بولنان (قانو) و (قاتسنا) [اسكى پاى تخت]
شرقده . (قاماغوم) ، (سقوطو) ، (حامارووآ) .
جنوبده . (تونو) ، (بيدا) .
غربده . (ياووري) ، (غاري) ، (قوبي) ، (غاندو) شهرلرندن
عبارتدر .

٢- (آداماوعا) يعنى (فوبنيا) مملكتى
بو مملكت (بنوعه) نهرينك حوضهٔ عليه‌سيله (چاد) كولنك حوضه‌سى ...
واقعدر ، (١٢٠٠٠) نفوسه مالك بولنان (يولا) شهرى پاى تختى و (بندر)

ايله (غورده) و (باپيا) دخى مشهور شهرلريدر .

٣- (بورغو) مملكتيدر . (بوسا) ايله (قوبيع) مشهور
موقعلريدر .

٤- (ماسينا) مملكتى دركه : (نيژر) نهرينك حوضه مركزينى
اشغال ايدر .
فوق‌العاده بر اهميت تجاريه‌يه حائز اولان (تمبوقطو) ايله (قابارا) ، (يواردو) ،
(تنقو) ، (جنه) مشهور شهرلريدر .

٥- (سونغاى) لر حكومتى . (تمبوقطو) ايله (ساى) آره‌سنده
(نيژر) نهرينك هر ايكى ساحلنى اشغال ايدر
(غاغو) ايله (قاغوتا) مشهور شهرلريدر .

٦- (غوبر) حكومتى . (قاتسنا) نك جهت شماليه‌سنده
واقعدر . (آغادش) دن (سقوطو) يه
كيدن طريق اوزرنده كائن (غوبر) موقعى مشهوردر .

٧- (داماغرى) حكومتى . (آغادش) دن (سيرمى) و
(قانو) يه كيدن طريق اوزرنده كه
(داماغرى) مشهور موقعيدر .

۸ — (بورنو) حكومتیده . كه (چاد) كولنك حوضهٔ غربیسنده
واقع اولوب (یه‌ئو) نهری ایله سقی اولنور .

(ماریغی)، (ماندره) و (لوغون) قطعه‌لری عادتا (بورنو)نك جزیه‌گذار
بر ولایتلری حكمنده‌در .

(قوقه) پای تختی و (بیرنی) [اسكی پای تخت] (نغورنو) (یكی بیرنی)
(اوجه‌مبالی) (دیقوآ) صحرای كبیر كاروانلرینك وقفه‌سی اولدیغنده (زندر)
مشهور شهرلریدر .

۹ — (موسقو) مملكتی كه : (شاری) و (اسرغیل) نهرلری ایله
سقی اولنور .

۱۰ — (قانم) مملكتینه ركه : (چاد) كولنك ساحل شرقیسنی تشكیل ایدر .
مشهور شهری (مائو) در .

۱۱ — (باغرمی) مملكتینه ركه : (چاد) كولنك حوضهٔ جنوبیه‌سنی اشغال
ایدر .

(شاری) نهری و شعبه‌لرینك حول طرف ماثلی ایله سقی اولنور .
مشهور شهرلری (ماسنیا) یاخود (ماسنا) ایله (بوسو) در .

۲ — جغرافیای اقونومیقی

معادن : (بورنو) ایله (بورغو) ممالكنده و (ماندره) طاغلرنده
(دمیر)، (ذیفور) ده (حجرة الكلس) ده (باقر)،
حوضه ممالكنك قسم شرقیسنده (قورتوله)، (آنجوله)، (باقر)، (اشاب)،
(واداى) ممالكنده (كوسه)، (حوضه) (طاغو)، (سوزی) ده (آلتونده)،
(بورنو) ایله (بورغو) ده (انطرونه) ایله (قیاطوزی) معدنلری بولنور .
عادی طوز (سودان) ده اصلا بولنمز . و (توارك) اقوامی واسطه‌سیله
سوقه واداره اولنان كاروانلر ایله صحرای كبیرده واقع مملكتلردن و بالخاصه (بلما) دن
كتیریلیور .

نباتات : (سودان) اراضیسی اكثری یرلرده پك زیاده محصولداردر .
اهالی و قبائل صورت عمومیه‌ده دیه‌جك درجه‌لرده
یكدیكرینه محارب بولندقلرندن زراعت و فلاحت ایله اشتغال ایتمزلر .
طوپراقده (انغدای)، (آریه)، و (پرنج)، (مصر)، (توتون)، (پاموق)
و هر نوع سبزه یتیشدیرمكه مستعددر .
كرك مثمر و كرك غیر مثمر مختلف الجنس اشجار پك چوقدر .

وبعضه یرلرده اورمانلر موجوددر .

(سودان) ڭ نسبةً الڭ زیاده محصولات یتشدیرمکه مستعد اولان قسمی (بورنو)

ایله (وجه) ممالکیدر .

حیوانات ـــــ : حیواناتِ اهلیه‌دن بر نوع کچی وقویونلر، اوکوز

و (واداى) ایله (بورنو) جهتلرنده (آت) یتشور .

طاوقلری کثیرجه‌در .

حیوانات وحشیه‌سی : فیل، صو آیغیری، زرافه، کیك، کرکدن، پارس،

ارسلان، تمساح، دوه قوشی، . . . . وسائره‌دن عبارتدر .

صنایع : پك از ترقی ایتمشدر . بعض باشلیجه صنایع، تمورجیلك

بویاجیلق، قونجیلق، طوقومه‌جیلق، دباغلقدر .

(سودان) ده غایت قبا اولارق بول و یالوجه قماشلر، التون، کموش

باقر، بوزك خلقه‌لری وبیله زیکلر نسج و اعمال اولنور .

تجارت ـــــ : سودان عمومیه‌ده تجارت مبادله طریقیله اجرا اولنور .

و بعضاً دخی اوقیه تقلك آلیه ویریله بلکه اصداف بحریه

[که بیك دانه‌سی آنجق قیمة بش سانتیم ویاخود برفرانق قیمة معادلدر] وبوکاری اکثریه

پاسیه ویاخود اوکوز ویریلور .

(تمبوقطو) ده اونده فرانقه قیرق اولان وقتسا یسمه و قطن بر نوع اتکه مسکه قولانیلیور .

(سودان) ممالکی داخلنده مشهور اولان مراکز تجاریه شونلردر :

(نیجر) نهری اوزرنده (سه‌غو) و (نیجر) ك آتلاس اوزرنده

(جنه) و (تمبوقطو) و (نیجر) نهری اوزرنده ایشو شهرلك لیمانی حکمنده

اولان (قابارا) ، (بنوه) نهرینڭ صول ساحلی اوزرنده (یاوورى) ، (انیقه)

موقعلری (وجه) ممالکی داخلنده‌کی آفریقانك مرکزینه الڭ مشهور تجارت

موقعلری اولان (سقوطو) ، (قانو) و (غاندو) شهرلریکه هر طرفدن

کلان کاروانلر بو اورده بولشورلر .

(واداى) ممالکنده (اووارا) موقعی : بو موقعده دخی کرك (طرابلس غرب)

و کرك (مصر) دن نقل اولنه اوزره بر چوق تجارلر طرفندن (فیل دیشی) ،

(دوه قوشی توی) ، (کرکدن بوینوزی) ، (صمغ) ، (ابنوس) ، (حیوانات دریسی)

وسائره مبایعه اولنور .

بر دوه‌نڭ یوکنه بیله جکی (١٥٠) کیلوغرام تقلنده بو نقلیات بر یولجیده

مصارف نقلیه (غدامس) قصبه‌سندن (غات) قصبه‌سنه قدر (١١) فرانق

(٥٧) سانتیم و (غات) قصبه‌سندن (قانو) یه قدر (١٧٠) فرانق و

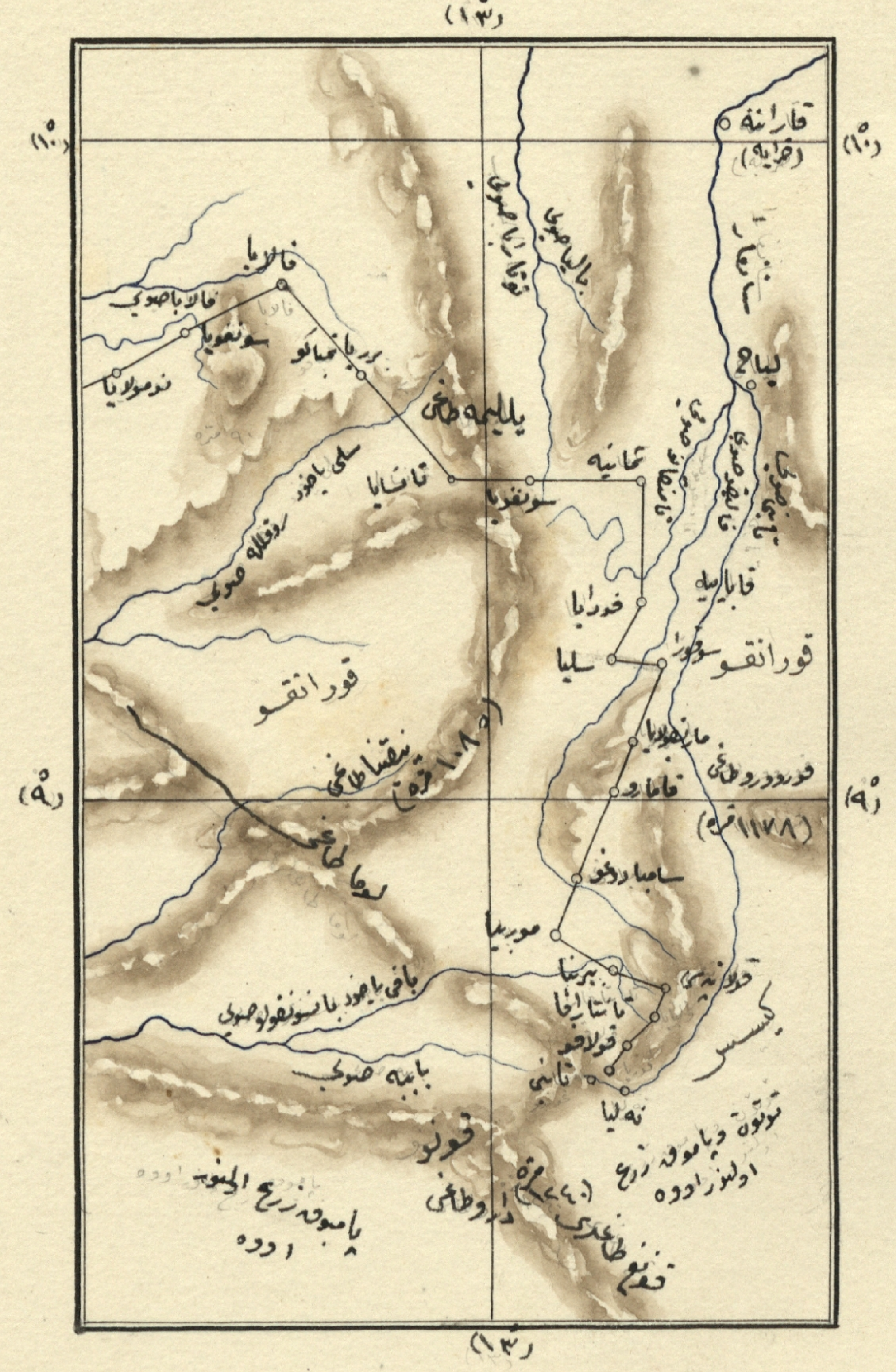
(قانو) دن (تمبوقطو) یه قدر (١٩٠) فرانق قدر تخمین اولنور .

سودان مركزنده واقع چادكولنك حوضهٔ جنوبيه‌سنى ارائه ايدر خريطه‌در

(١٥٠) كيلوغراملق بر بيوك جرّاردن (غوقطو) يه [٤٠٠) كيلوغرامه]
اجره (٢٨٠) فرانقه قدر بر مبلغ ايله نقل اولنه بيلور .
بو حالده بهر يوز كيلوغرام ايچون (٥٢) فرانقه خرج لازم كلمكله
اكلاشيلور .

سودانده واقع نیژر نهری منابعنی ارائه ایدر خریطه‌در

مقیاسی
١/١٦٠٠٠٠٠